

OCTUBRE 2024 - ANY XLVI - NÚM. 182

LLUMD'OLI

PORRERES

CONTINGUTS

Què pots trobar en aquest número?

Les *Activitats de l'Agrupació*, entre les pàgines 4 i 8.

El *Sabeu que...* a la pàgina 9.

La *Informació local*: amb el noticiari, entre les pàgines 10 i 11.

La secció *Creació* amb l'etimologia de na Cesca Roig, el poema de Jaume Rosselló i la glosa d'en Lluís Sastre, entre les pàgines 12 i 13.

Arrels porrerrenques, entrevista a una argentina d'origen porrerenc, pàgines 14-16.

La *Mirada Indiscreta* a la pàgina 17.

Una entrevista a en Toni Mulet a la tercera entrega de la secció *Política porrerrenca en retrospectiva*. Pàgines 18-19.

Una nova entrega de l'*Espurna associativa*, amb un reportatge sobre els 40 anys de la Penya Barcelonista de Porreres. Pàgines 20-23.

Entrevista al ca de sant Roc en **EXCLUSIVA**, entre les pàgines 24-25.

Uns quants articles d'*Opinió*: Carme Pinya, Joan Mesquida, Guillem J. Barceló i Maribel Rosselló. Pàgines 26-31.

Notes històriques: la quinzena entrega d'articles sobre malnoms porrerrens i un escrit de Maria Barceló i Crespí. Pàgines 32 a 34.

L'atletisme dins la secció d'*Esports*, a través de la col·laboració de la jove Maria de la Pau Lladó Gayà, a la pàgina 35.

C/ D'EN CERDÀ, 56
PORRERES

PAPERERIA
I
ESTANC

esCantó

688 790 250
871 811 669
papereriaescanto@hotmail.com

MANIS

C/Almoines 30, Porreres.
Tel: 971 16 84 56

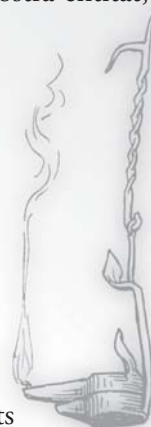
MUNICH CUBO GUESS FORT VIVIDUO PORNORINO NIKE PLEASE TOMMY HILF REPLAY SCOTCH & SODA Deesigual. new balance adidas

ENCARA NO ETS SUBSCRIPTOR O SOCI DE L'AGRUPACIÓ?

Per a poder existir, tant l'Agrupació Cultural com el *Llum d'Oli* necessiten la col·laboració i compromís de la gent de Porreres. Som molts, però encara volem ser més! T'animam a subscriure't a la revista o bé a fer-te soci de la nostra entitat, així ens ajudareu a seguir endavant amb la nostra tasca desinteressada en favor de la cultura i la informació al nostre poble.

Preus: si tens menys de 30 anys, el cost és de 20€ anuals. A partir dels 30 anys, el preu és de 35€ anuals. Subscripció a la revista: 15€ anuals. Totes les modalitats inclouen l'enviament del *Llum d'Oli* al vostre domicili!
Contacta amb nosaltres a través de l'adreça llumdoliporreres@gmail.com

Podeu trobar el *Llum d'Oli* a la venda als següents establiments: estanc Número 1, papereria es Cantó, papereria Nova Pemi, fruiteria Ca na Maria, a l'Escrivania i a la Cooperativa Agrícola.

ENTRE LA CULPA I EL MÈRIT

Octubre de 2024 - Núm. 182

Dipòsit Legal PM 76/1979

Edició:

Agrupació Cultural de Porreres
Carrer d'en Mago, núm. 6
acp@agrupacioculturalporreres.cat
<https://agrupacioculturalporreres.cat/>
www.facebook.com/acporreres
www.facebook.com/llumdoliporreres
@acporreres (Twitter i Instagram)

Coordinació:

Catalina Maria Garí Blanch
llumdoliporreres@gmail.com

Consell de redacció:

Catalina Garcia Garí
Sebastià Lliteres Lliteres
Francesc Melià Barceló
Maria Antònia Nicolau Rosselló
Gabriel Noguera Vich
Marc Prieto Gornals
Cesca Roig Sampol
Cristina Sorell Adrover

Col·laboradors/es:

Guillem J. Barceló Barceló
Joan Barceló Barceló
Gaspar Barceló Barceló
Maria Barceló Crespi
Germanes Barceló-Crespi
Oscar Escoda Trobat
Bartomeu Garí Salleras
Maria de la Pau Lladó Gayà
Joan Melià Garí
Joan Mesquida Sampol
Joana Mora Cerdà
Miquel Móra Mulet
Miquel Morlà Vicenç
Carme Pinya Medina
Jaume Rosselló Tomàs
Maribel Rosselló Nicolau
Lluís Sastre Barceló

Club Atletisme Porreres
Penya Barcelonista Porreres

Fotografies:

Arxiu Agrupació Cultural
Diari Digital Tot Pla
Facebook de l'Ajuntament
Membres de la Redacció

Correcció lingüística:

Catalina Maria Garí Blanch
Maria Antònia Sureda Picornell

Coberta: fotografia de
Miquel Móra Mulet, que ens
l'ha cedida perquè sigui la
portada d'aquest número.
Moltes gràcies!

Imprimeix:

Gràfiques LLOPIS, S.A.
Tel. 971 58 04 89
e-mail: disseny@grafiquesllopis.com

*Els articles publicats reflecteixen
únicament l'opinió dels seus autors.*

Una passejada per la vila ens permet identificar iniciatives que aparentment ja estan acabades, com el cas del centre de dia o el polígon municipal. Una repassada pels programes electorals ens en dibuixa d'altres en què coincideixen els partits polítics i que suposarien una millora de la vila, com una residència per a la gent gran. I podríem incloure en aquest llistat altres projectes com la finalització de la ronda de circumval·lació o la reubicació d'un punt verd que ha quedat petit en relació a la població creixent del municipi i la quantitat de residus que generam. Totes elles són accions que entenem que són d'enorme importància, que estan encaminades a resoldre les necessitats d'una vila en procés de canvi constant i que han d'oferir oportunitats als ciutadans i ciutadanes, així com també a les empreses.

Però sura en l'ambient una sensació mala d'explicar, un rum-rum, que es demana: i per què si estan acabades (i fins i tot "inaugurades") no acaben de posar-se en funcionament? Per què si són urgents, no les feim arrancar? Posem per cas el centre de dia, un exemple molt evident d'aquesta situació: una instal·lació acabada i equipada per a donar el servei. Però falta el "sus". O el polígon industrial, una instal·lació llargament sol·licitada. Falta el "sus".

Tal vegada la ciutadania hauria de rebre explicacions més clares i detallades i així esvair els dubtes i els rums-rums. Però els nostres actors polítics municipals, lluny de donar-les, es mouen entre la culpa i el mèrit. De qui és la culpa o de qui és el mèrit? És ben sabut que ningú no vol la culpa, però tothom cerca atribuir-se el mèrit. Mentrestant, espais i serveis no es posen en marxa.

Per afegitó alguns ciutadans no entenen que, havent-hi una sintonia política entre el Govern, Consell de Mallorca i l'Ajuntament, no hi hagi una empenta que desembusi els possibles entrebancs o es negociïn projectes i pressupostos que facilitin el "sus". Amb tot, n'hi ha que es demanen si no serà tot una estratègia pensada i planificada per a que d'aquí a uns mesos, quan hi hagi canvi de batlessa, es pugui atribuir ella els mèrits (òbviament, no les culpes).

Amb tants projectes iniciats, però no acabats, es dibuixa una situació d'incertesa o provisionalitat. Hem pogut escoltar les explicacions de l'equip de govern que argumenten que «està tot en marxa». Ara bé, el que per ventura caldrà aclarir és si va marxa endavant (el què tothom desitja) o marxa endarrere (que seria un enorme fracàs).

PARTIDA DUPLICADA DE SCRABBLE «MEMORIAL MAGDALENA MORELL»

Dilluns, 12 d'agost, el Club de Scrabble de Porreres va organitzar la partida duplicada «Memorial Magdalena Morell» al carrer de l'Hospitalet. L'acte va encetar-se amb una recordança de Magdalena Morell, impulsora del club anys enrere. Seguidament, el bon grapat de parelles que s'havien animat, va poder experimentar aquesta atractiva modalitat de joc. Hi hagué tres premis per a les tres parelles amb més puntuació.

AIXÒ ERA I NO ERA... CUCORBA

Dimarts, 13 d'agost, al carrer del prevere Agustí Font, davant del museu, tenguérem el plaer d'escoltar quina és la història que amaga el grup teatral i d'animació infantil més antic i amb més trajectòria de Mallorca. Com sabeu es tracta dels Cucorba, fundat a Muro l'any 1977. Francesc Aguiló, Gabriel Gamundí i Gemma Palà ens contaren els inicis i com ha arribat l'agrupació fins a dia d'avui.

GRAN CONCURS «QUI EN SAP MÉS DE PORRERES I FRONTERES ENLLÀ?»

Dimecres, 14 d'agost, al local social de l'entitat, vàrem dur a terme el segon concurs «Qui en sap més de Porreres i fronteres enllà?», en el marc de les festes de

Sant Roc. La sala estava plena de gent que, formant grups, va participar de la disputa per a saber qui seria capaç de respondre correctament i de la manera més ràpida el major nombre de preguntes sobre el nostre poble i Mallorca en general. El concurs es va fer per mitjà de la plataforma Kahoot! i, l'any passat, va ser molt entretingut i divertit.

ACTE D'HOMENATGE A LES VÍCTIMES PORRERENQUES DE LA REPRESSIÓ

Dijous, 15 d'agost, es va dur a terme una lectura poètica a càrrec d'Agnès Vanrell, Cristina Bauçà i Antònia Font, amb l'acompanyament musical de Delfí Mulet, en el marc de les festes de Sant Roc. D'aquesta manera continuam organitzant l'acte d'homenatge a les víctimes porrerenques de la repressió que l'Assemblea Popular de Porreres va posar en funcionament. A causa del mal temps, es va haver de dur a terme al local social de l'entitat i no al pati del col·legi Climent Serra i Servera, com es tenia previst.

TENDRE I CARNAL ESTELLÉS

Divendres, 20 de setembre, l'Agrupació Cultural, juntament amb el Servei d'Activitats Culturals de la UIB i l'Ajuntament de Porreres, va organitzar a l'Auditori de Porreres l'espectacle poeticomusical *Tendre i carnal Estellés*, per mitjà del qual es commemorà el centenari del naixement de Vicent Andrés Estellés (1924-1993). Es va tractar d'un recital poètic que ens va ajudar a rebre una visió més completa de la figura de

l'autor. En el recital es van barrejar poemes, notes biogràfiques i parts d'algunes entrevistes que es varen fer al poeta al llarg de la seva vida. La lectura anà a càrrec de Pepa López i Isabel Rocatti i hi hagué interludis musicals interpretats per Nito Figueras al piano. Sebastià Alzamora, escriptor, fou l'encarregat de presentar l'acte.

PRIMERA EXCURSIÓ DEL GEP DE LA TEMPORADA

Diumenge, 29 de setembre, el Grup Excursionista de Porreres es tornà a posar les botes per anar a fer el recorregut Deià - camí de Castelló o del Rost - Alcornàsser - es Dolç - Es Canyaret - Deià.

QUÈ ÉS LA PREHISTÒRIA? UNA NOVA MIRADA AL PASSAT MÉS LLUNYÀ

Divendres, 11 d'octubre, tengué lloc la primera sessió del nou curs d'història que hem organitzat per als mesos d'octubre a març. En aquesta ocasió, encetàrem el curs parlant de prehistòria, de la mà de la doctora Alejandra Galmés Alba. Fou una lliçó molt encertada per mitjà de la qual tots els assistents poguérem des-

muntar el que sempre ens han explicat d'aquest tema. Tal i com diu el títol d'aquest acte, n'Alejandra ens oferí una nova i interessant mirada al passat més llunyà.

EIXIDA CULTURAL I PAISATGÍSTICA PER TERRES DE SANTA MARGALIDA

La primera eixida cultural i paisatgística del present curs va tenir lloc el diumenge, 13 d'octubre, i s'encaminà cap a terres del municipi de Santa Margalida. El pou d'Hero ens evocà el camí de na Pontons i les llegendes que l'envolten, el casat de la possessió de s'Alqueria ens acostà a la figura del cardenal humanista Antoni Cerdà. El dolmen de son Bauló (monument prehistòric funerari) i la necròpoli de son Real són referents del patrimoni arqueològic mallorquí, el paisatge de la desembocadura del torrent de son Bauló i les dunes és de gran interès natural, l'illot des Porros (amb restes prehistòriques)... Un recorregut entre patrimoni cultural i patrimoni natural.

INFORMACIÓ SOBRE EL CLUB DE LECTURA

Al setembre hem encetat la nostra “odissea lectora”, mai més ben dit, i estam segures que arribarem a Ítaca. A part de la lectura programada per a cada mes, ens engrescàrem a anar llegint l'*Odissea*. Així, dia 20 d'agost poguérem gaudir d'una xerrada introductòria sobre aquesta obra a càrrec de Toni Heitzman. Ens va contextualitzar l'obra, ens parlà de l'autor, de l'estructura, la bellesa del lleguatge... I per a arrodonir-ho, llegírem uns fragments d'alguns dels seus cants.

A la trobada de dia 17 intercanviàrem impressions sobre la

primera lectura del curs, *Tiberi César*, de Núria Cadenes. Una novel·la complexa que ens acosta a la Roma dels primers emperadors de la dinastia julioclàudia, amb les seves llums i ombres, i de la qual recordarem, a part del personatge de Tiberi, altres personatges fascinants com la seva mare, Lívía Drussil·la.

En aquests moments estam en plena lectura d'*El temps de les magranes*, de Caterina Karmany. Us en podrem parlar al proper *Llum d'Oli*. Salut i lectura!

ACTIVITATS DELS TALLATS DE LLUNA

L'estiu és sempre una temporada plena d'activitat i els Tallats de Lluna no queden enrere. Durant les festes de Sant Roc, concretament, diumenge, 11 d'agost, al pati particular de Maribel i Joan Carles a la placeta de Santa Catalina Tomàs, el grup de poesia Tallats de Lluna representà *Empel·lant Somnis*, un maridatge de vi, sons i mots.

Els mesos de setembre i octubre han estat també intensos per al grup Tallats de Lluna, amb representacions de l'espectacle poètic i musical *Debanant mots* als pobles de Vilafranca i Costitx. També varen recitar versos de Jaume Roselló i del seu poemari *De quimeres i penyores* a Costitx i

a Maria.

El primer cap de setmana d'octubre participaren en la presentació de la novel·la *Matilde E.* a Ca'n Oleo (Palma) i a Campos. La col·laboració del grup va servir per a donar veu a alguns dels personatges de la novel·la, els quals, acompanyats de cançons franceses, transportaven els espectadors al París del segle XIX.

A més, també heu de saber que Catalina Garcia i Victòria Pomar, representants del grup, van participar al programa Al dia d'IB3 ràdio, en el qual Jaume Noguera les va entrevistar.

MÉS INFORMACIÓ SOBRE LA FOTO DE CONTRAPORTADA DEL PASSAT NÚMERO

A més d'Antoni *Poo*, els qui seuen són en Biel *Perdiu* (cunyat d'en Joan *Coix*) i es *Pouer* (era un extern que va viure amb la seva família una partida d'anys al carrer Nou, després es desplaçaren a Palma i es va fer municipal). Tots dos són morts.

La informació ens l'ha donada na Pereta Garí, *Miquerilla*.

	<p>Veterinària Porreres Miquela Cintes Col. n°1014</p>
	<p>Cita prèvia: 672124107 </p> <p>C/ Cerdà n° 94 Porreres mcintevet@gmail.com</p>

L'AGRUPACIÓ ESCAQUISTA DE PORRERES INFORMA

Fins a setanta-dos escaquistes de tota l'illa varen participar al Torneig d'Escacs de Sant Roc 2024 organitzat per part de l'Agrupació Escaquista de Porreres. Volem destacar l'elevat nombre de jugadors i sobretot de jugadores del club de Manacor Reis i Dames. L'arbitratge va ser a càrrec de l'experimentat Manuel Queirolo, no hi va haver cap tipus d'incident durant les partides. Va ser una bona oportunitat tant per als joves que comencen a jugar als escacs com per als més veterans. Cal mencionar que a Porreres tenim uns dels jugadors més veterans de totes les Illes, Jordi Oliver Garí, i que, com cada any, va participar al torneig. Una de les joves promeses del club va aconseguir un meritori tercer lloc a la classificació general, es tracta de Joan Miquel Jaume. El primer i segon classificat varen ser Lester Tattersall, del club Tròpic de Palma i Joan Crespí, del club Algaida. Tots ells van rebre nombrosos premis que l'Ajuntament de Porreres va destinar a aquest torneig: es varen donar els apreciats cans de Sant Roc als tres millors jugadors sub-16, sub-12, sub-10 i sub-8. Paneres de productes locals varen ser els premis a repartir entre els primers de la classificació general i també els primers jugadors locals, que varen ser un total de 8.

PLUVIOMETRIA

Germanes Barceló-Crespí

AGOST

Dia 14	8,3 litres/m ²
Dia 15	18,2 litres/m ²
Dia 16	7,5 litres/m ²
Dia 18	0,1 litres/m ²
Dia 19	3,2 litres/m ²
TOTAL	37,3 litres/m²

SETEMBRE

Dia 2	86,7 litres/m ²
Dia 3	28,0 litres/m ²
Dia 4	0,9 litres/m ²
Dia 7	2,7 litres/m ²
Dia 8	0,5 litres/m ²
Dia 12	1,1 litres/m ²
Dia 13	inapreciable
Dia 21	13,3 litres/m ²
Dia 23	5,4 litres/m ²
Dia 28	10,4 litres/m ²
TOTAL	149,0 litres/m²

SABEU QUE...

Consell de redacció i qualque ajudant

...hi ha gent que té bo i va poder aparcar devora el santuari el dia del concert de Monti-sion? Qui té bo vola i qui no rodola.

...a la torrada varen encendre el foc hora de sopar?

...a la torrada hi havia dues taules de l'equip de govern i exregidors? Ja hi tornareu a badar!

...a plaça li diuen «el magatzem»?

...l'aeroport de Palma, un dels més importants d'Europa, quan no té bony té bua? Les reclamacions dels passatgers sovint acaben en no res.

...les manifestacions contra la massificació turística també han acabat en no res? I l'estiu que ve, tornam-hi, torna-hi!

...Porreres tampoc se salva de la massificació? Gent i cotxes pertot arreu.

...el lloguer turístic ha fet que els bars i restaurants de la vila hagin tengut ple tot l'estiu? Molts de dies es feia difícil trobar-hi lloc.

...des de fa uns mesos patim una recollida de residus molt deficient? Són pocs els carrers i caps de cantó sense bosses i deixalles escampades.

...els matins, a primera hora, el carrer del Pont i el pas des Frare són un anar i venir de vehicles a altes velocitats? I si hi afegim les males herbes de les voreres fa summament perillós circular-hi a peu? Nova ronda ja!

...el govern municipal treballa més amb vistes al futur? Sense present no hi pot haver futur.

...el govern de na Prohens té més la vista posada sobre el que passa a Madrid i a Catalunya? Mentre aquí tot penja...

...el curs escolar ha començat amb el ressò de l'estrepitós fracàs del pla de lliure elecció de llengua? El PP i VOX se l'han pegada ben pegada.

...els alumnes s'han trobat amb les mateixes mancances que el curs passat? Aules modulars, poc espai, calor, fred... res de nou.

...l'Ajuntament vol allargar l'empedrat d'alguns carrers? Els que ja hi estan necessiten mà de metge...

...la Reyal Academia de sa Llengo Balea s'ha quedat sense subvencions? Jajajaja.

...Balears posa límits de velocitat a la mar? I a la terra què?

...Gabriel Le Senne va declarar davant el jutge que hagués espatllat una foto de Franco? Passa per aquí i veuràs Portopí...

...ara ja sabem què nom el ca de Sant Roc? Idò MELAMPO! No ho confongueu amb ME ENRAMPO, que és una altra cosa!

...l'Ajuntament tenia un tractor i una eina per a desbrossar les voreres dels camins (fa un temps, ara ja sabem que no les fan gaire netes)? Sabem on és l'eina, ara bé, el tractor ha desaparegut. Qui el deu tenir?

...de tenir aigua a no tenir-ne només hi ha una passa? Idò vius!

...els minuts de silenci i manifestacions que es fan sovint per a condemnar els crims masclistes i reclamar justícia no serveixen per a res? Mà dura.

...la casa de la vila la sostenen puntals?

...des del *Llum d'Oli* tenim la solució? fer un sant Roquet de 365 dies. Així la jovenalla podrà aguantar el sostre de la casa gran dels porrerencs. Porreeeeeeeres! Oé!

...a la vila s'instal·laran càmeres de vigilància? Haurem de sortir de casa clenxa feta i ben mudats!

...el parlament balear, amb els vots de PP i VOX, han derogat la llei balear de memòria històrica? Una molt mala notícia! Només amaga la història qui té un passat vergonyós...

...a l'Agrupació Cultural continuarem amb la recuperació de la dignitat? No ens hem aturat ni ens aturarem!

...quan arribi el tren a Lluçmajor (si és que qualque dia hi arriba) l'any 2032, les gallines potser ja hauran tret dents? I pot ser que nosaltres ja puguem volar...

...les vacunes per a combatre la grip ja són aquí? Si teniu la intenció de vacunar-vos cal que no badeu, segons l'IB Salut no n'hi haurà per a tothom.

...el parc de n'Hereveta només obri unes hores l'horabaixa? La poca gent que hi va es troba amb molta brutor i els serveis quasi sempre tancats...

...una vegada passat l'estiu tot torna a la normalitat? Ara, bunyols, castanyes, torrades, xocolatades... Ja ho diuen, no hi ha temps que no torn...

NOTICIARI PORRERENC

Redacció

AMPLIACIÓ DE L'EMPEDRAT ENTORN DE LA PLAÇA DE LA VILA

El 2 de setembre s'informava que l'Ajuntament compta amb un pressupost, que ha rebut del Pla d'Obres i Serveis (2024-2025) del Consell de Mallorca, per a poder dur a terme en els pròxims mesos l'ampliació de la zona empedrada del centre del municipi entorn de plaça. Començaran pel tram que va del carrer Prevere Agustí Font fins al carrer Hospital. La idea és poder anar ampliant l'empedrat a més carrers de la zona, a mesura que es rebin subvencions per a fer-ho.

PLUGES DE MÉS DE 60 LITRES A PORRERES

El 2 de setembre va ploure de forma intensa. Segons l'AE-MET, varen caure entre 60 i 80 litres per metre quadrat en poc més d'una hora.

Les zones que varen patir més les conseqüències varen ser la carretera de Felanitx en la qual Policia Local, Bombers de Mallorca, Guàrdia Civil i Protecció Civil de Porreres, varen participar en el rescat de persones que havien quedat atrapades dins vehicles. També es varen veure afectades la carretera de Campos que va quedar tancada al trànsit una estona, la zona del pou Nou, entre d'altres.

POLICIES TUTORS I D'EDUCACIÓ VIÀRIA PREPAREN EL NOU CURS ESCOLAR

El 10 de setembre va tenir lloc a la Biblioteca Municipal la reunió d'inici de curs dels agents policies tutor i dels d'educació viària. A aquesta trobada es fa balanç dels resultats del curs anterior i es posen les bases, calendaris i recursos per al pròxim curs escolar.

Es va informar sobre les xerrades i tallers que està previst que es facin en els instituts de secundària i als col·legis d'educació infantil d'arreu de les Illes Balear. També es va presentar el material i els recursos dels quals disposaran per a poder dur a terme la seva tasca pedagògica i preventiva. Es va fer especial menció a la problemàtica de les bandes juvenils.

10è CAMPIONAT MUNDIAL DE SCRABBLE EN CATALÀ A PORRERES

El cap de setmana del 16 i 17 de novembre se celebrarà el 10è Campionat Mundial de Scrabble en català a Porreres, s'hi han apuntat uns 70 participants.

La fonda cafè

PORRERES - tlf. 971 64 73 16

Aquest campionat consta de 10 rondes en sistema suís, està previst que es juguin 6 partides el dissabte i 4 partides el diumenge. Organitzen l'esdeveniment l'Associació de Jugadors de Scrabble en Català (AJUSC) i el Club Scrabble Porreres de l'Agrupació.

PREMI A MOTLLES I FANALS BÀRBARA-ART DE PORRERES PER LA SEVA TASCA I TRAJECTÒRIA

Bàrbara Art va rebre el Premi per Recuperar Motlles de Forn i Pastisseria que li va atorgar el Consell de Mallorca en reconeixement a la seva trajectòria de produir i recuperar motlles típics mallorquins. Biel Cortès fa feina de llaurer des que tenia 15 anys, diu que va poder aprendre l'ofici del seu pare, Pep Cortès, i «transformà aquesta feina en la seva passió».

L'AJUNTAMENT EN PLE ES PRONUNCIA EN CONTRA LES MACROGRANGES

El ple, celebrat dia 23 de setembre, va aprovar una moció contra la macrogranja avícola projectada a Sineu, que varen presentar tots els partits amb representació a la Sala. No va

passar el mateix amb la moció presentada per MÉS, que demanava la reactivació dels pressupostos participatius, atès que va rebre el vot en contra de l'equip de govern. Es va aprovar la relació de llocs de feina del consistori i algunes modificacions d'ordenances, com la d'ocupació de via pública i la d'expedició de documents, ja que contenien algunes errades. Al torn de precís i preguntes varen sortir temes polèmics com l'estat de n'Hereveta o els problemes amb les aigües fecals de la part de baix del poble.

TASTART 2024

El passat 12 d'octubre es va celebrar una nova edició de la nit de l'art porrerenc. Hi participaren set cellers i denou espais s'engalanaren per a obrir les seves portes en una nit que s'ha convertit en cita ineludible per a la viticultura i l'art al nostre poble. Els cellers porrerencs participants foren Mesquida Móra i Can Feliu, però també hi participà el celler porrerenc L'Antic Magatzem, propietat del nostre col·laborador Adrià Domènech, que uns dies abans havia estat guardonat amb el premi al millor vi de Catalunya per «Ànima de cal Pagès 2019». Des d'aquí la nostra enhorabona!

...QUÈ FOU DEL DOLOR MÉS ENLLÀ DE LES BALES?

Lluís Sastre Barceló

1939

La padrina ja m'ho deia
—Els morts
insisteixen a fer-nos
creure que som eterns.
Tot apartant els retrats,
de la tauleta, dels fills
afusellats.

Clara Mir Maristany

Sou la veu de qui no hi és,
de qui agafaren de nit
davant l'angoixa i el crit
d'una dona i fill corprès.

Un passat on la sentència,
fou dol i bram ofegat,
d'un poble que amb el silenci
va callar un Cop d'Estat.

Un mal del qui ningú és lliure,
on les angoixes s'hospeden
i de desgràcies en queden
mil pàgines per escriure.

Com la dona que va anar
a missa a escoltar el sermó
i va sentir el seu rector
blasfemar damunt l'altar.

Difamant en contra seu,
acusant a qui moria,
ja que bé s'ho mereixia
per anar en contra de Déu.

I a quin déu voldrà resar,
si a l'església on anava
el dimoni es passejava
amb un fusell a la mà?

O aquell nin que van deixar
sense pare ni conhort.
No els bastava amb la mort
que tot els ho van robar?

La veïnada que excusava
de tot mal al seu marit,
tot i que ell desfilava
amb qui matava de nit.

ALTRES MONS

Jaume Rosselló Tomàs

Xerra'm fluixet, si vols,
i no em miris als ulls,
encara no estam preparats
per una mútua comprensió.

Sabem que de vegades
un bassiot és el centre de l'univers.
Hi pots fer potades,
esquitxar, enfonsar-t'hi, dibuixar
i creure que aquests mons paral·lels
plens de punts de connexió,
no són bons ni dolents,
són, senzillament, diferents.

Diga'm quina és la normalitat,
ens divertirem disfressant-la de rialles
en aquest món hipòcrita i seriós.
Deixa'm que sigui ingenu, innocent,
a la part fosca de l'evolució,
aquella que, en nom del progrés,
alimenta les mateixes desgràcies de sempre.
Ja fa tants d'anys...

Xerra'm fluixet, si vols,
em dona serenor,
potser a poc a poc
alçaré els ulls cap als teus,
llavors mira'm i veuràs,
segur que ens entendrem.

Afirmant en to segur
una mentida a la vista,
que el seu home falangista
no havia mort ningú.

Un pensament, trist i eixorc,
que a unes matances només
n'hi ha un que mata es porc,
però tots... són matancers.

(Glosa escrita arran del documental
Més enllà de les bales realitzat per
l'Associació de Veus Feministes de Porreres)

ETIMOLOGIA

Cesca A. Roig Sampol

MANGARRUFA

Engany, trampa, mentida; cosa oculta per a enganyar.

Etimologia

De *magarrufa* (mostra exagerada d'afecte, afalac enganyós), de l'àrab *maghrúfa*, 'engarjolada', dit d'una acció per a entabanar.

GARBUIX

Barreja confusa, embolic.

Etimologia

De l'italià *garbuglio* (mateix significat), probablement resultat d'un encreuament de *groviglia*, 'embull de fils' (del llatí *globus*, 'cabdell') i *bugliare* (llatí *bullire*, 'bullir').

BATICUL

Cop donat al cul.

En valencià també es diu *batecul*. L'expressió *ser de l'any del batecul* vol dir ser, alguna cosa, molt antiga.

Etimologia

Compost de *bat*, del verb *batre* (del llatí *battu re*, vulgar *batt re*, provinent probablement d'una altra llengua indoeuropea, segurament el cèltic), i *cul* (del llatí *clus*, mateix significat).

PAPERERIA NOVA PEMI

Papereria, llibreria, joguines,
regal i molt més!

C/ Pou Florit, 20 - Porreres
Correu:
pemipapereria@gmail.com
Telèfon: 651 803 534
@papeleriapemi

mleiva@viajespegaso.com
C/ 31 de desembre, 13 - 07003 Palma de Mallorca
Tel. 971 76 34 92 - www.viajespegaso.com

NOVA ADREÇA

juaneda
miramar

Anàlisi Clínicas

Antònia Sastre Barceló
Farmacèutica

Consulta: Dilluns i dimecres
de 8:00 a 10 hores

Carrer Sa Galla 19 B
Tel. 971 64 70 84

Assegurances: Adeslas (no muface), Asisa, Agrupació
Mutua, Axa, Mapfre (no muface), Sanitas, DKV, Groupama,
L'Aliança, Caser, Fiatc...

CATALINA JULIÀ MORA DE CAN FILAI

DE SAN PEDRO A PORRERES, MÉS DE 70 ANYS D'ESPERA

Bartomeu Garí Salleras

Martillero, galpón, durano són paraules argentines que desconeixia. Vaixell, travessia, tristor, il·lusió, família són mots relacionats amb l'emigració mallorquina a l'Argentina. Poder parlar amb Catalina Julià Mora de can Filai és fer memòria, és recordar la vida de tants mallorquins, de tants porrerenques que travessaren l'Atlàntic a la recerca del benestar que no gaudien a la seva terra.

Catalina Julià Mora va partir cap a l'Argentina amb els seus pares. Era ben pe-

tita, tenia tres anys. Des de llavors ençà, tot i que ho havia intentat unes quantes vegades, no havia tornat mai al seu poble. A principis de març de 2024 es va fer realitat la seva tornada. La meua quinta, Margalida Vaquer Oliver, hi jugà un paper molt important. Un cop a Mallorca, a una cel·la del santuari de Montisyon, vàrem tenir una conversa amb ella.

Les seves primeres paraules foren ben clares: «Tot i que fa molts anys que visc

a l'Argentina, som porrerenca, del molí de can Filai. Vaig néixer al carrer de Sant Roc, el 23 d'octubre de 1947». La seva mare, Francisca Mora Palmer, era cosidora i el seu pare, Joan Julià Mulet, treballava al camp: «Feia llenya, em va dir, però no recordo on». Durant la Guerra, el seu pare es va presentar voluntari a files, seguint els consells d'una germana seva que treballava a la casa d'un alt càrrec militar, que es va encarregar que Joan Julià no partís cap al front. Uns anys després d'acabar el conflicte, Joan Julià Mulet i Francisca Mora Palmer es varen casar. Era el 12 de setembre de 1944. A finals d'octubre de 1947 va néixer la seva primera filla, la nostra protagonista, na Catalina. Poc temps després, el 1951, decidiren partir cap a l'Argentina. Catalina no recorda el motiu, segurament les ànsies de millorar el benestar de la família hi jugaren un paper molt destacat: «Mon pare tenia família a l'Argentina. Un cosí seu, Francesc Colom Capità, vivia a San Pedro, treballava a uns vivers. El meu pare tenia bona informació de la feina i dels jornals que s'hi guanyaven».

No era la primera vegada que membres de la seva família decidien partir a fer les Amèriques. L'any 1918, el seu padrí de part de mare havia emigrat a Bona Aires. Després ho feren la seva padrina materna, amb dues filles. S'instal·laren prop del riu Arrecifes, a seixanta quilòmetres de San Pedro, una de les zones més fèrtils i productives de l'Argentina. Allà tingueren quatre filles més. La més petita era la mare de Catalina que va néixer a Bona Aires, el 1922. Un grapat d'anys després tornaren a Mallorca. Aquest fet va propiciar que Joan Julià i Francisca Mora, pare i mare de Catalina Julià, es coneguessin i es casessin.

Catalina recorda molt poc la seva infància porrerenca: «Tenc molts pocs records de Porreres, era molt petita quan deixàrem el poble». El que rememora amb enyorança i nostàlgia és la partida des del moll de Palma, el renou que feien les xemeneies mentre que, a poc a poc, el vaixell s'allunyava de terra. La travessia era molt llarga, complicada, penosa i, a la vegada, plena d'il·lusions i d'esperança. Durant el camí, Catalina va patir el xarampió, però el que més la va entristir fou la pèrdua d'una pepeta, una joguina que estimava molt. Quan arribaren a l'Argentina tot es va solucionar. Catalina fou ingressada a un hospital de la capital, on es va curar ben aviat i la seva tia li va comprar una pepa nova. Fou el moment de partir tots plegats cap a San Pedro, municipi de la província de Bones Aires, un dels principals destins d'emigrants mallorquins del país llatinoamericà.

Na Catalina explica que els emigrants que arribaven a la capital es dirigien des de les drassanes del moll al carrer Defensa, situat al barri de San Telmo, a

prop de la plaza de Mayo, allà hi havia *conventillos* (habitacions) que es podien llogar, era una zona d'acollida. Posteriorment s'instal·laren a la *Quinta de Gomila*, que era una parcel·la de terra amb una petita casa que es trobava a la *ruta 9*, carretera que uneix les ciutats de Rosario i Bones Aires. La zona es deia *Villa Jardín*. Allà estaren uns anys. Amb els primers estalvis el seu pare va poder llogar una casa més gran i va obrir un magatzem que tenia un petit bar, el *9 de Julio*. A prop d'aquesta zona, Catalina Julià va aprendre les primeres lletres. Va estudiar *el primer grado* a una escola rural, després la matricularen a un centre escolar del carrer de Juan Bautista Alberdi, on va cursar de segon a setè grau. Al mateix centre va estudiar el batxillerat pedagògic: «uns estudis que vaig acabar essent casada».

Amb els pas del anys, la família Julià Mora va millorar la seva situació econòmica. El seu pare fou contractat a una explotació agrícola que es dedicava al cultiu del *durano* (melicotó). Després es va dedicar a la construcció, fet que li va

permetre comprar una casa a San Pedro, on varen viure uns deu anys. El mes de setembre de 1965, Catalina Julià es va casar amb Hugo Doro Jurado, net d'emigrants gallecs. Tenia 18 anys i tingueren un fill. Avui té 7 nets i 14 besnets. El seu sogre, Francisco, era una persona molt estimada: «era petit, molt petit, però molt gallec. Cada dia anava a la confiteria Guti, la més important de San Pedro. Allà jugava a cartes amb els seus amics. El dia que va morir, *dieron vuelta a la silla*».

El novembre de 1965, els pares i un germà de Catalina tornaren a Mallorca. La seva intenció era instal·lar-se definitivament a Porreres, per això varen vendre unes terres i una casa que tenien a San Pedro. A Porreres s'instal·laren a la casa del molí de can Filai, que era de la seva propietat, però sols hi residiren tres anys: «El meu germà va fer la primera comunió i anava a l'escola amb l'actual donat de Montsion, Joan Sorell. No sé per què tornaren a l'Argentina. El més trist no era tornar, sinó partir de la teva terra sigui la que sigui. La meua famí-

lia arribà a Bones Aires amb el vaixell *Cabo San Roque*. Va ser un retrobament molt emotiu».

Catalina Julià és molt feliç en el país que va acollir la seva família. Se sent molt porrerenca, però també molt argentina i sampedrina. Sempre ha estat una dona independent, empenedora i decidida. Volia estudiar, formar-se, tenir un lloc de feina. En un principi, el seu marit no hi estava molt d'acord:

«El meu marit va treballar molts anys amb el seu pare. Es dedicaven a la compra de fruita, embalatge i trasllat del producte als mercats de venda. També es desplaçaven a altres províncies del país com Centenario —a la Patagònia— i Tupungato —a la província de Mendoza—, ja que a San Pedro no hi havia gaire feina. Normalment feien la campanya de recollida de fruita, especialment de la poma, la tomàtiga *perita* i el pebre *morrón Calahorra*. Jo no hi col·laborava i quedava a la casa que llogàvem. No hi estava gens d'acord. Jo li deia: «vull fer feina, ajudar. No vull quedar a l'hotel, m'avorresc molt. Em sent malament».

Finalment ho va aconseguir. Coincidint amb una campanya que feren a la província de Río Negro va fer la seva primera feina: «era una fàbrica d'embalatge de fruita. Em donaren un davantal. Era molt feliç i *gané un montón de plata*». Al cap d'un temps, Catalina Julià va signar el seu primer contracte laboral que li va permetre treballar, en primer lloc, a una fàbrica de confecció i exportació de roba de cuir. Després, a una casa de sabates a San Pedro i a una factoria de roba i calçat esportiu de la marca Puma.

Han passat 73 anys des de la seva partida, però mai ha oblidat l'estima cap al seu poble i la nostra illa. «A l'Argentina coneixíem molts mallorquins i organitzàvem trobades. Era molt im-

portant per a nosaltres». A les reunions mallorquines, els nostres emigrants recordaven les tradicions, els balls, la cuina mallorquina; mai no hi faltaven les ensaïmades que, amb el pas del temps, s'han convertit en producte tradicional local. Arribaren a celebrar anualment la Festa Tradicional de l'Ensaïmada Mallorquina. Catalina Julià m'explicà que «durant les festes més importants, anàvem a veure una germana de ma mare a Arrecifes. Era viuda i tenia set fills. Vivien a fora vila. No hi havia llum. La meva mare feia ensaïmades a un forn de llenya. Las ensaïmades *desbordaban con el mate cocido*».

El seu amor cap a Mallorca va fer que Catalina Julià es lligàs als casals balears que es varen constituir a la República Argentina des de finals del segle XIX i durant el XX. Aquestes associacions varen néixer de la necessitat dels emigrants balears de reunir-se. Una d'elles fou l'*Agrupación Mallorquina San Pedro*, fundada pel mestre d'escola Miquel Bordoy. En els primers anys s'establiren a diferents locals llogats, fins que les autoritats locals els facilitaren un solar que amb els anys passà a la propietat de l'agrupació. A partir de diferents aportacions econòmiques del Govern Balear i dels seus associats varen construir un edifici que és la seva seu social. Actualment, Catalina Julià és membre de la directiva, ho viu amb passió: «Juan Manuel Gomila, que era el president, em va demanar que entràs a la directiva. El mes de març de 2013 vaig acceptar i fins a dia d'avui. El 2017 l'agrupació va complir 50 anys i, coincidint amb la Diada de les Illes de Balears, vàrem organitzar molts actes». Una de les activitats més esperades que es fa cada dos anys és el sorteig de dos passatges per a visitar les Balears: «Tornar a les Illes es decideix per sorteig. Malauradament, a causa de la pandèmia, els sortejos quedaren paralitzats durant cinc anys. Enguany em va tocar. Jo no ho sa-

bia. El president de l'agrupació em va demanar si tenia *la valija* (maleta) i el passaport preparats. En aquest moment em vaig transformar, tot d'una vaig entendre que retornaria a ca meva, a Mallorca, a Porreres. Fou un dels dies més feliços de la meva vida».

Una altra de les seves passions, com qualsevol habitant de l'Argentina, és el futbol. El seu marit era seguidor del club San Lorenzo de Almagro, que estava situat a l'Avinguda de la Plata de Bones Aires: «Quan tenia cinc anys, el meu espòs va estar ingressat a un hospital de la capital i va rebre la visita d'un jugador d'aquest equip que li va regalar una samarreta. Sempre ho recordava, fou amor etern». Els vespres celebràvem les victòries a les sales de balls de la zona, també les del *combinado albiceleste*, la selecció de Maradona, Messi, Kempes, Di Maria, Menotti, Gatti: «Vaig desplaçar-me de San Pedro a Bones Aires amb tren, la selecció de l'Argentina jugava *la finalísima* del campionat del món del 2022. A l'hipòdrom de Palermo hi havia instal·lada una pantalla gegant. Vàrem guanyar. *Fue desbordante*».

L'Argentina es va fer gran gràcies als emigrants mallorquins, balears. La major part eren jornalers i feien feina de nit i de dia. A l'Argentina i altres països llatinoamericans els facilitaren passatges subsidiats i llocs d'estada. Els nostres emigrants desconeixien si retornarien a la seva terra, tot i que hi pensaven cada dia, com és el cas de la porrerenca Catalina Julià Mora. A l'Argentina guardaren els nostres costums i tradicions i intentaren conservar la parla mallorquina: «fa molts anys que no parl mallorquí, però l'entenc perfectament». No era gens fàcil partir i deixar casa teva i la família. És bo recordar que abans érem nosaltres el qui emigràvem.

Moltes gràcies Catalina Julià Mora i Magdalena Vaquer Oliver.

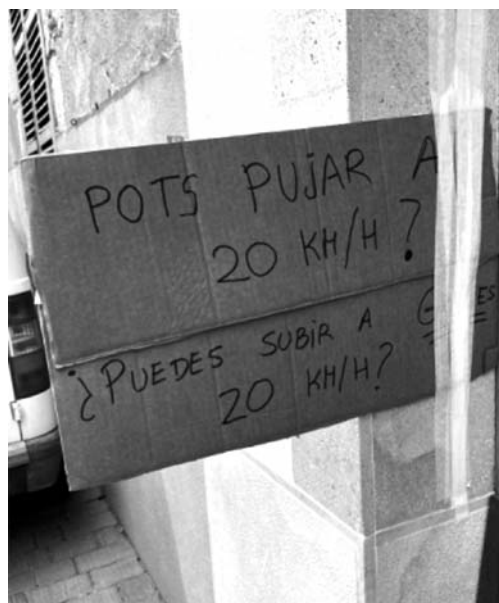
LA MIRADA INDISCRETA

Redacció

Serveixen els rètols?

No són suficients els senyals de l'entrada del carrer Nou i per això se'n fan de casolans.

Necessitam tantes llengües a Porreres?

ORATORI DE PORRERES
SANT FELIP NERI

HORARI DE MISSES · HORARIO DE MISAS

	Hivern - Invierno	Estiu - Verano
■ Dilluns a divendres ■ Lunes a viernes	19 h.	20 h.
≡ Dissabtes ≡ Sábados	19 h.	20 h.
≡ Diumenges ≡ Domingos	10 - 19 h.	10 - 20 h.

*Atenció personal una hora abans de les misses a la sagristia.
Atención personal una hora antes de las misas en la sacristía.*

Per entrar a la casa?

No sabem què és pitjor. Si no han trobat el rètol en català o no es reconeix el canvi de topònim de Porreres.

«ABANS ÉREM MÉS PRÀCTICS QUE POLÍTICS»

ENTREVISTA A TONI MULET MORA, EX-REGIDOR D'UCD (1979-1983)

Consell de Redacció

Al full de propaganda electoral de 1979, en Toni Mulet Mora apareix com a pagès, casat i amb una filla. Amb la seva dona van estar quatre anys a son Valls de Padrina i després es van traslladar a la finca de sa Torre Vella. Després d'uns temps difícils al camp, van obrir dues carnisseries al poble, la de davant l'església i la del supermercat Aldi del carrer Major. Quan en Toni es va posar malalt, la seva dona va continuar amb la carnisseria de davant l'església tota sola. Ara ja fa nou anys que van tancar.

En Toni tenia 27 anys el 1979, quan va formar part de la llista d'UCD a les primeres eleccions democràtiques després de Franco. Una llista encapçalada per Francesc Sastre Mora, seguit de Jaume Martorell Cerdà i Rafel Picornell Manresa. En Toni es va presentar de número 4 i juntament amb Bernat Barceló Mesquida, Miquel Bover Martí, Josep Roig Ripoll i Cosme Soler Manresa, foren els 8 regidors que van formar l'equip de govern després de la victòria del partit.

El PSOE de Ponç Feliu, el qual entrevistarem a l'anterior edició d'aquesta revista, va ser l'altre partit que es va presentar a aquestes primeres eleccions democràtiques i obtingueren 3 regidors.

D'on sorgeix el teu interès per la política?

En Pedro Mulet Miró *de son Moio* havia estat regidor en temps d'en Franco. Era el meu conco per part paterna i em va dir que jo, com a net major de la família, havia d'agafar el relleu. Així va ser com vaig començar a anar a reunions amb en Sion Rosselló, en Francesc i en Tomeu Sastre i un tal Garí de l'UCD de Palma que era descendent de Porreres.

Quins records tens d'aquell equip de govern 1979-1983?

Era molt familiar, estàvem molt més units que ara. Hi havia pocs doblers i, entre tots, vam decidir que la miqueta de paga que teníem quedàs de fons per a poder fer coses.

Quina regidoria vares coordinar i quins projectes vau dur a terme?

Jo vaig ser regidor d'agricultura, però aleshores poca cosa es podia fer, per falta de doblers. El que més hi havia eren veïns que venien amb problemes entre finques i camins i miràvem de trobar-los una solució. Record que una de les coses importants que férem va ser començar la ronda que va des de l'oratori de la Santa Creu fins a la rotonda de Lluçmajor. També vam comprar els terrenys de "Ses Forques" on record que amb una pala hi vaig anar a col·locar els seients que eren peces de marès. Per altra banda, vam canviar noms de carrers com per exemple el del carrer Major que abans es deia Generalísimo Franco.

Quin ambient hi havia al poble?

Hi havia un poc de rivalitat amb l'extrema dreta. Eren un poc agressius. Amb el canvi de noms de carrers, al-

guns d'aquests es van en-fadar molt, però en general era un ambient sa.

Quina relació teníeu amb els regidors del PSOE d'aquells anys?

Teníem una bona relació. Érem més pràctics que polítics. De totes maneres com que nosaltres érem vuit i manàvem, reconec que no els vam deixar xerrar gaire.

Després d'aquesta legislatura no et vas tornar a presentar. Per què?

Perquè jo no era polític, només em vaig presentar per a donar una mà i fer feina. Quasi cap de la llista es va tornar a presentar llevat d'en Jaume Martorell, que més endavant encapçalà la llista. A Montuïri, per exemple, sí que eren més polítics, fins al punt que tenien tots els vots controlats. Abans de les eleccions ja sabien que els faltarien uns quants vots per a treure els resultats desitjats...

Com veus la política actual?

La veig agressiva. Tothom pensa només amb els doblers i, a la vida, hi ha més coses que els doblers. A nivell insular pareix que l'única cosa que importa és el turisme. Tota la resta no compta. A nivell local se'n va a *pique*. Vaig topar en Joan Obrador (actual regidor del PP) pel carrer, amb el qual som amics, i li vaig dir:

-M'han dit que voleu canviar el nom del poble de Porreres.

-Nosaltres? No.

-Sí, vosaltres voleu que sigui "Perreres".

Aquesta campanya del merder no ha servit per a res. Als car-

ters tot són cans i merdes. I ja en parlarem d'aquesta unió que van fer els meus amb els de dretes. Ja veurem com acabarà.

Creus que els pactes entre partits beneficien als ciutadans o que hauria de governar la llista més votada?

Hi hauria d'haver un consens, però no hi és. Això ja no ve d'ara. Fa quaranta anys ja no n'hi havia. El que falla és el sistema. Els polítics haurien de governar per tot el poble i no ho fan; governen pel partit.

Creus que ha canviat la manera de fer política?

Abans no hi havia aquest malestar entre els polítics. Actualment discuteixen molt i els partits estan molt separats. Al meu temps això no passava, de fet, jo tenia molt bona relació amb en Toni García o Miquel Ferrà del PSOE.

Quines creus que haurien de ser les qualitats d'un bon polític?

Hauria de ser un bon líder, persona dialogant, que sabés escoltar la gent. Hauria de ser una persona que fes feina per a tots els habitants del poble, no només per als seus votants.

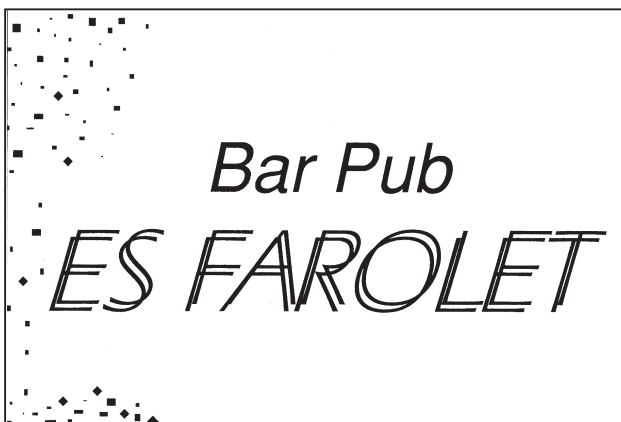
Quines consideres que són les necessitats actuals de Porreres?

Sens dubte la residència i la posada en funcionament del centre de dia, que fa molt de temps que diuen que està acabada però no l'obrin. La residència, una vegada oberta, quedarà plena, ja que són moltes les famílies que l'estan esperant.

També és important resoldre els problemes que hi ha amb els cans. N'hi ha molts i la gent no és conscient del que implica tenir-ne i això és un dels factors que fan que el poble estigui cada vegada més brut.

T'agradaria tornar al món de la política?

No, vaig gaudir molt tot el temps que hi vaig estar, però ara ja no, ara necessit estar tranquil.

MÉS QUE UNA PENYA

40 ANYS DE LA PENYA BARCELONISTA DE PORRERES

Sebastià Lliteres Lliteres

Visita de Nicolau Casaus a can Miquel *de sa Torre*, 1984.
Arxiu Penya Barcelonista.

Trobada de Penyes a Porreres, 2009 on es veu la gent celebrant la Lliga. Arxiu Penya Barcelonista.

Lluny queda aquella estampa dels culers porrerencs entrant a Can Miquel *de sa Torre* per a besar la bandera blaugrana que en Sebastià *Terrible*, també conegut com *el cubano*, aguantava just davora el portal d'aquell mític cafè, a mode de jura de bandera. Sens dubte aquesta és una de les anècdotes que els penyistes del Barça, que aquest 2024 celebren els 40 anys, deuen recordar.

Ja són quatre dècades des de la fundació oficial de la Penya Barcelonista de Porreres. I dic això d'oficial perquè abans de l'octubre de 1984 ja eren uns quants porrerencs que duïen curolla de crear una penya per a poder viure amb més intensitat i germanor el barcelonisme en una època en què no era fàcil. En aquest reportatge repassarem breument la història d'aquesta penya porrerenca, gràcies als testimonis de Toni *des Mollí*, Xim *de sa Fonda*, Toni *Vila* i Óscar Escoda, qui també ens ha cedit fabulosos documents i fotografies.

I així és com la penya sortí, de forma espontània, el 1983 al bar Can Miquel de sa Torre. Hi havia els barcelonistes de tota la vida com en Sebastià *Terrible*, en Carles Escoda, en Gaspar Barceló *de sa Fonda*, en Joan *Vila*, en Jaume *Bou*, en Toni *Pobler*, en Mateu *Diego*, l'amo en Toni *Ullons*, en Miquel *de sa Torre*, en Tomeu *Apotecari*, en Miquel *Verdero*, l'amo en Tomeu *d'Alcoraia*, en Xim *de sa Fonda*, en Toni *Vila*, en Rafel *Botera*, en Rafel *Xamena*, en Pau *des Terrers*, en Toni *Zeppe*, etc. «Al sopar *fundacional* érem aquests i un bon grapat més. En *Terrible*, amb la seva manera de ser, es va autoproclamar president de la penya [rialles]. Al principi era una junta directiva molt difusa, poc definida.»²

En Pau *des Terrers* fou qui, en aquell sopar, acabà d'animar la gent per fer la penya, com surt al vídeo enregistrat d'aquell vespre que es guarda a l'arxiu de l'entitat.

No va ser fins al 1984 quan la cosa va agafar forma:

«l'octubre de 1984 ens vàrem constituir i es varen aprovar els estatuts; vàrem començar a fer fitxes i carnets de penyista. La nostra tasca era bàsicament organitzar qualque rifa, vendre loteria per a finançar-nos, poder fer una o dues eixides anuals al Camp Nou i, sobretot, sopars de germanor i poder veure el partit plegats, passar-nos-ho bé. Era molt difícil veure el Barça per la televisió. Aquells anys, en què es començava a veure TV3, vàrem tenir l'esperança de poder veure més coses sobre el Barça, però no es veia molt bé».³

Potser als més joves els sonarà estrany, però als anys vuitanta era tota una fita poder veure un partit de futbol en directe per la televisió. El futbol s'escoltava per la ràdio al bar, on es creava un ambient difícil de descriure i d'explicar. Conta en Toni *Vila* que «entre els anys 1981 i 1982 va sorgir l'oportunitat d'enregistrar en VHS els partits del Barça. En Ferrà *de s'Agència* baixava des de ciutat cap a Porreres perquè e ls dilluns, que Can Miquel tenia tancat, els poguéssim veure al reservat del bar. Així podíem veure a la televisió les jugades que el dia anterior havíem sentit radiar».⁴

«D'aquell 1984 record que va venir Nicolau Casaus⁵ a qui els directius de la penya vàrem rebre amb tots els honors,

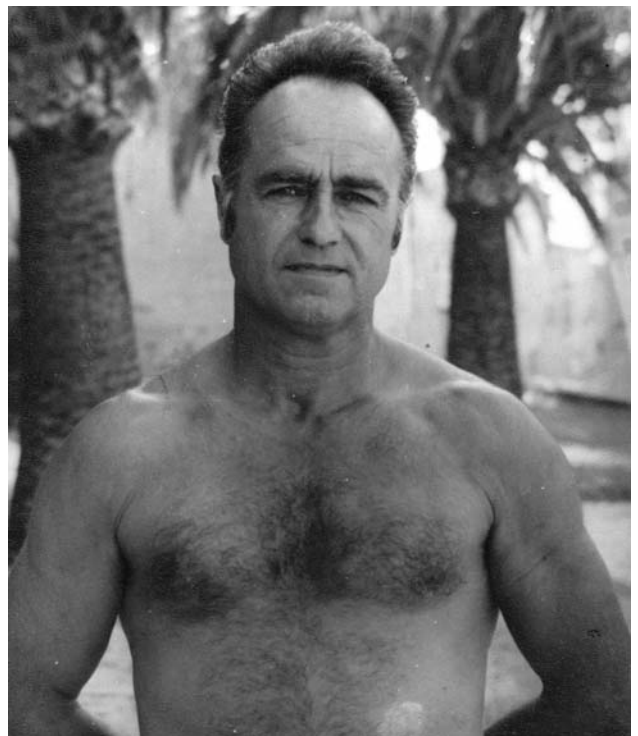

Sopar a Montis-ion, 1984. Arxiu Penya Barcelonista de Porreres.

davant Can Miquel. En *Terrible*, que era molt protocol·lari, anava ben mudat, amb corbata vermella, i ens va fer formar comitiva per a partir cap a Montis-ion a dinar. Pel camí vàrem trobar pintades que posaven *Hala Madrid*, que vàrem anar a tapar amb terra perquè a la baixada no hi fossin. En *Terrible* era bon orador, feia els discursos sense paper, tenia fusta de líder; fins i tot va fer besar la bandera blaugrana a en Pep *de son Amat!*.⁶

Després d'en *Terrible* va ser president de la penya durant un breu temps Àngel Rivera Casanova. En aquests moments el Barça va fer marxandatge per a vendre i des de Porreres es va aprofitar per a muntar una paradeta a la Fira. «Ens donaven un 20% de tot el que veníem. El dia de la Fira vàrem fer 50.000 pessetes. Els del Madrid se'n fotien, però nosaltres volíem crear afició i finançar la penya; fins i tot donàvem piruletes del Barça als nins!».⁷ D'aquest curt mandat de Rivera destaca l'anècdota de la reunió de la junta celebrada a la seu de la Comandància Militar de Palma, atès que Rivera era militar. En aquella reunió «no hi faltà un bon berenar amb vistes a la badia de Palma».⁸

No va ser fins uns anys més tard quan Toni Martorell *des Moli*, que no s'havia acostat mai a la Penya, va ser convidat a un dinar on s'havien de celebrar les eleccions a la directiva. Sense saber ben bé per què ni com, va esdevenir el tercer president de la història

Sebastià Barceló *Terrible*. Arxiu Xim Barceló Janer.

Penyistes per Barcelona a la prèvia d'un partit, principis dels anys 2000. Arxiu Xim Barceló Janer.

Penyistes dins can Miquel de sa Torre. Arxiu Xim Barceló Janer.

de la penya. «No record ben bé quin any era, però era a finals dels anys 80; en *Terrible* encara era viu, perquè sempre em feia pensar que havíem d'organitzar la loteria».

Anècdotes a part, l'amo en Toni *des Moli* recorda diversos moments de la seva presidència, dels quals destaca l'homenatge als socis més veterans que es va fer al *Centro*. Era el novembre de 1999 i coincidia amb el centenari del club, hi va assistir la vídua de Sebastià *Terrible*. Fou un homenatge que també es va fer al jove soci Jaume Cerdà Tomàs, després de la seva sobtada mort. Recorda, a més, algunes eixides cap a Barcelona amb anècdotes d'allò més gracioses i, com no, els títols aconseguits per part del FC Barcelona, ja sigui el *Dream Team*, de Cruyff o el Sextet, de Pep Guardiola: «el que va passar el 1992, allò que vàrem viure a Can Miquel *de sa Torre* amb la final de la copa d'Europa és una cosa que no podem repetir mai més».

Aquestes paraules ens serveixen per a introduir una reflexió que tots els penyistes amb qui he parlat repeteixen: «**aquell ambient** que es vivia al bar, ja fos durant els partits o als sopars dels dilluns o en qualsevol eixida, **ja no existeix**; avui en dia la gent mira el futbol a casa seva, ja no hi ha ambient. Els horaris no ajuden, ningú en duu curolla, però per a mi la gràcia era la trobada al cafè, posar messions, comentar cada polèmica, punyir a qui tenies devora per fer la broma... era un ambientàs!».⁹

Quan li demanam a l'amo en Toni sobre la relació amb la Penya Madridista és taxant:

«Ha estat sempre una monada. Un any, al darrer partit de la lliga, el Madrid va perdre dins Tenerife i el Barça va resultar campió de forma inesperada. Clar, això ens va agafar d'imprevist i no teníem cap traca per amollar. I se'ns va acudir anar a can Damià *Baco*, de la Penya Madridista, per

Joan Picornell Vila, Toni Martorell *des Moli*, Miquel *de sa Torre*, Oscar Escoda. Arxiu Penya Barcelonista.

Joan Picornell Vila i Toni Martorell *des Moli* amb la Copa del Rei del 2009 a Porreres. Arxiu Penya Barcelonista.

Fotografia celebrant la primera Copa d'Europa, el 1992. Arxiu Penya Barcelonista.

a demanar-li si ens deixarien la seva, que nosaltres li pagaríem el que ens demanàs. Em va enviar a porgar fum!».

Tant n'Óscar com l'amo en Toni recorden amb especial entusiasme la Trobada de Penyes del 2009 celebrada a Porreres. «És la més sonada i guapa que s'ha fet mai a Mallorca». N'Óscar era qui en duia curolla i va agafar el timó, amb l'ajuda de Sebastià Oliver, de la Penya els Tamarells de Felanitx. Aquell era un any que prometia molt per al Barça de Guardiola. De fet, en aquell sopar ja varen dur la Copa del Rei que feia només uns dies que havien guanyat a València contra l'Athletic. Aquell mateix vespre de la trobada jugava el Madrid contra el Vila-reial... «i quan tallàvem el pastís va resultar que el Madrid va encaixar un gol al darrer minut que provocà la victòria de la Lliga per part del Barça. Les més de 1.000 persones que hi havia a n'Hereveta va-

Descobrint la placa de la penya al Camp Nou amb el president Joan Gaspart. Finals dels 90. Arxiu Xim Barceló Janer.

ren embogir d'alegria».¹⁰ Aquell fou, efectivament, l'any del sextet barcelonista.

Quan va deixar la presidència de la Penya l'amo en Toni, hi va accedir Óscar Escoda, qui ha estat, a més, president de la Federació de Penyes Barcelonistes de les Illes Balears i actualment és el delegat del Consell Consultiu del FC Barcelona a les Illes Balears. Des de 2017, el president és Bernadí Barceló, qui ha seguit amb una línia continuista al capdavant d'una penya que, com el club, és alguna cosa més que una Penya. Enhorabona i per molts d'anys!

- 1 Seu de la Penya Barcelonista de Porreres des dels seus inicis fins al 2009.
- 2 Conversa amb Xim *de sa Fonda* i Toni Vila, octubre 2024.
- 3 Ídem.
- 4 Ídem.
- 5 Reconegut directiu de l'àrea social del FC Barcelona (1978-2003) i gran impulsor de les Penyes Barcelonistes. El 1978, quan va entrar, n'hi havia 60; quan va morir el 2007, més de 1.500. Era un activista del catalanisme, antifeixisme, sindicalisme i barcelonisme, i un personatge de gran carisma.
- 6 Conversa amb Xim *de sa Fonda* i Toni Vila, octubre 2024.
- 7 Ídem.
- 8 Ídem.
- 9 Conversa amb Oscar Escoda i Toni Martorell, setembre 2024.
- 10 Ídem.

ENTREVISTA AL CA DE SANT ROC EN EXCLUSIVA PER AL LLUM D'OLI

DURES DECLARACIONS: «DUC UNA VIDA DE PERROS»

Redacció

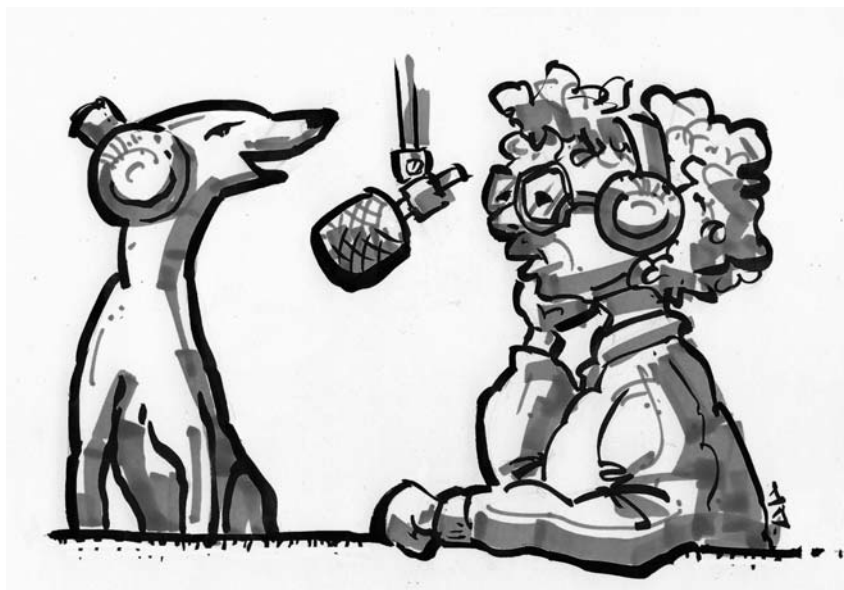
La redacció del Llum d'Oli s'ha aconseguit reunir en absolut secret amb el ca de Sant Roc. Fins avui en dia, el famós i estimat ca havia defugit d'entrevistes i preferia l'anonimat que li conferia el disseny que en va fer el porrerenc Miquel Morlà. Però s'ha vist obligat a sortir d'aquest anonimat a causa de la polèmica sobre el seu nom que s'ha originat recentment per mor d'un conegut restaurant porrerenc. Abans d'entrar en aquesta polèmica, li vàrem voler preguntar una sèrie de qüestions que feia anys que desitjàvem saber.

Bon dia, Melampo o com us digueu. Primer de tot, gràcies per acceptar l'entrevista del Llum d'Oli. Com us trobau?

Guau, guau, guau.

Tranquil, tranquil, no us volíem ofendre. Perquè us faceu càrrec de quin tipus d'entrevista serà aquesta... Què els diríeu a aquells que diuen que ets «un ca llepón»?

Que ho som i amb molt d'orgull. Jo aquí, a l'església, n'he vist molts i moltes que llepen perquè volen tenir bo i ningú ha dit res!

És cert que en Ramón Ramírez us va tallar la coa?

M'estim més canviar de tema, m'incomoda xerrar d'aquesta persona...

Com us ha caigut passar de l'anonimat més absolut a ser un protagonista de la vida porrerenca, amb els adhesius, les banderes de les festes...?

Bé, jo ja fa segles que era present a la vila perquè hi ha una representació meva al retaule de la parròquia en el qual acompanyo sant Roc... D'ençà que em varen fer aquell dibuix, vaig començar a sortir pertot i al principi m'empegué a un poc, però ara m'agrada veure'm, em trobo guapo. Però m'empenya molt una cosa... que la gent no faci el cotxe net i em duguin ple de pols i brutor!

BAR
CA'N
GUILLEM
ENTREPANSTAPESPIZZES

AV. BISBE CAMPINS, 1 PORRERES 971 647 495

Estanc Núm. 1 Porreres

Francisco Javier Marcos Cabrera

Segells de goma. Tota casta d'impresos d'impremta.

Llibres de text. Revistes. Articles de papereria.

Juguets. Articles de regal

Carrer Sala, núm. 1 • Porreres

Tel. 633 583 698

estanconumerouno1@gmail.com

I com és la vostra relació amb sant Roc?

Bé, vosaltres, els porrerencs i les porrerenques, teniu un tros de sant Roc dins del cul, però podeu ben creure que és un os ben dur de rosegar! És cert que m'ha cuidat molt bé, adesiara em dona qualque bistec de Can Roca i, fins i tot, qualque llauna de paté de Can Not si és un dia assenyalat, com Sant Melampo (somriure irònic).

Què en pensau de la polèmica entre si sant Roc és patró de Porreres o no ho és?

Me'n toc una pota! A mi mentre em doni menjar, ja pot ser sant protector o patró...

I de la polèmica que hi va haver a xarxes pel redisseny que varen fer de la vostra figura?

No tenc xarxes socials, m'agrada viure al marge. A més, som un ca porrerenc (nascut a Montpeller) i, per tant, sempre que puc, defuig la polèmica.

Què en pensau d'aquells que insinuen que sou un ca llebrer?

Sempre dic el mateix quan m'ho demanen: jo som dels qui pensa que no hi ha races, que tots som iguals. Som un poc *progre* amb això. Tots som «cans del món». Pau i amor.

I del vostre retrat que en teoria hi ha al trespol de la Plaça, què en deis?

O hi ha un retrat meu? Primera notícia! No he cobrat drets d'autor per aquest! No l'he vist mai, n'estau segurs?

Darrerament hi ha diverses polèmiques a la vila relacionades amb els animals. Una d'elles, la campanya «És un merder» i l'altra, les subvencions per a esterilitzar moixos. Què n'opinau?

Bé, ja sabeu que jo som més ca de l'Església i no hauria d'opinar però... el que pens és que el merder el tenen dins l'Ajuntament: que cau l'edifici i no tenen doblers per a arreglar-lo (diuen)! Però per a pagar els sous dels polítics no tenen problema, supòs...

Jo sempre he estat molt de cagar als xamfrans, pas més gustet. I d'aixecar la pota a cada cap de cantó, també! Però en Roc sempre recull la meva merda. Està malament que jo ho digui, però a aquells que no ho fan, els fotria una pallissa de ca extern.

I sobre l'altre tema, he de dir que jo no vaig gaire de moixos. Mentre no m'esterilitzin a mi...

I què pensau dels que diuen «vas més fort que un ca de possessió»?

Jo som ca de capella, no de cap possessió, però també hi vaig!

Anem al que importa... com duis el fet que s'hagi desvetllat el vostre suposat nom? És MELAMPO el vostre nom autèntic? I què us pareix que uns estrangers hagin obert un restaurant i n'hagin canviat el nom històric pel vostre nom?

El meu nom real no és Melampo, això no sé d'on s'ho han tret. Aquests estrangers tenen una facilitat per a inventar-se noms i canviar els topònims de tota la vida, que fa peguera! Tenim mig poble amb noms de cases i de fora viles canviats per nous noms sense cap història, com Son Chamal, on s'ha vist mai, davall de Monti-sion, al camí de Sa Mesquida, Son Chamal?? Ens hem venut als estrangers com a societat, però pens que han trobat moll per aquí. Ja ho diuen «a ca magre tot són pucetes...».

Amb tot, us vull fer saber que el meu nom real és...

I amb això va comparèixer un moix per devora la plaça i el nostre entrevistat va partir corrensos darrere d'ell i ens va deixar plantats sense poder acabar l'entrevista.

BM Esport - Sabates
Ballester Melià

C/ L'Almoina, 19
07260 PORRERES

Tel. 971 16 82 76
Tel. Part. 971 64 74 21

CONFECCIÓ A MIDA
DISSENY INTERIOR
DECORACIÓ TÈXTEL

ChITÓN
DECORACIÓN

www.chitondeco.com info@chitondeco.com

DAGMAR & ERICH FUSS
07260 Porreres/Mallorca
Ctra. Porreres - Campos km 0,4

Tel. 971-16 82 57
Fax 971-16 85 28

LA FIRA A TRAVÉS DELS ULLS DELS INFANTS

Carme Pinya

La Fira a través dels ulls dels infants és descobrir que ja ha arribat el *xurrero* una setmana abans i negociar quants de xurros es podran menjar avui per a berenar i a veure si demà o passat també en podem venir a comprar, però de xocolata.

La Fira a través dels ulls dels infants és despertar-se ben prest el diumenge, anar a veure els animals i fer carrer per amunt i carrer per avall demanant tota casta de cosetes, joguetes i novetats impensables que els firaries s'inventen any rere any.

La Fira a través dels ulls dels infants és pensar i repensar abans de triar la jogueta de la fira, la que compren els joves o els padrins; anar al remolc amb els amics i amigues per a esbrinar quins són els tresors que allà habiten amb l'anhel de ser comprats.

La Fira a través dels ulls és pujar als llits elàstics, als castells inflables i, en ser més grans, jugar a les escopetes de tir.

La Fira a través dels ulls dels infants és dinar amb la família, amb moltes postres, rialles i una gran demostració de les adquisicions aconseguides.

La Fira a través dels ulls dels infants és tornar a sortir d'horabaixa, menjar llepolies i, sobretot, comprar bombetes per, enmig de plaça, gaudir dels segons de glòria que dona l'explosió indiscriminada. Una explosió efímera i tan veloç que aviat fa parar la mà a la cerca de més diners per a comprar-ne un nou paquet.

La Fira a través dels ulls dels infants és

veure arribar la nit, la fosca mentre parteixen cap a casa, amb les butxaques plenes, els queixals expectants de fer-se ben nets i, per algú, amb una hamburguesa alemanya per a endur... tot això sota la consigna repetitiva de: demà no hi haurà qui us desperti per anar a l'escola!

Quina sort la seva, quina regal la infància. Bona fira!

floristeria i jardineria

CanMurtó

COMPOSICIONS FLORALS
PER A NOCES, COMUNIONS
I TOT TIPUS DE CELEBRACIONS

C/ Sa Galla, 92 - 07260 PORRERES
Tel. 971 647 053 - Mòvil. 689 689 667
Fax. 971 647 053

CA FRUITERIA

NA MARIA

- Fruttes
- Verdures
- Fruts secs
- Productes ecològics

Tel.: 971 16 6771

C/ Agustí Font, 54 - Porreres

COMPTAR PASSES

Joan Mesquida Sampol

Els éssers humans som, evolutivament parlant, primats que hem tengut sort, malgrat que possiblement la resta de les espècies no ho vegin igual i pensin que més aviat som una autèntica desgràcia. Tot i les nostres similituds genètiques amb la resta d'animals superiors, el fet és que els humans tenim comportaments peculiars que ens diferencien de la resta d'éssers vius: ens comunicam amb un llenguatge sofisticat, som capaços de crear expressions artístiques a través d'imatges o de sons i, a través sobretot de l'escriptura, podem transmetre els coneixements a altra gent, fins i tot a generacions futures. En resum, a més de menjar i reproduir-nos, els humans som creatius i, per això, entre nosaltres hi ha escriptors, músics o arquitectes que aporten coses noves al món, que ens poden agrair més o menys, però que són genuïnament humans.

Darrerament, però, els humans tenim comportaments que no són tan fàcils d'entendre. Tot i que segurament es manté la ràtio de poetes i de músics, és habitual avui veure gent que es dedica a fer coses tan estranyes com comptar les passes que fa cada dia. Aquesta activitat, que temps enrere era exclusiva dels presoners i dels candidats a ingressar al frenopàtic, avui ha esdevingut d'allò més comuna gràcies als dispositius electrònics que, de forma discreta, van sumant les passes del seu usuari i l'informen de quantes en duu de caminades des que s'ha aixecat del llit.

Però, a diferència del que recorre mecànicament el patí de la presó, la monitorització del cos que molta gent acostuma a fer avui no acaba aquí. Amb alguns d'aquests dispositius és possible controlar també la pressió sanguínia, el ritme cardíac i altres paràmetres somàtics, tots ells complementats amb un aparell domèstic que ha esdevingut bàsic a qualsevol llar: la bàscula del bany. I és que si als humans, tot just després de néixer, se'ls pesa, aquest control del pes perdurarà al llarg de la seva vida. Si a això afegim la resta de paràmetres vitals, com la pressió arterial o el percentatge de grassa visceral, ens trobarem davant d'un ésser en permanent autocontrol: mai les persones havíem tengut tanta informació del nostre cos i mai havíem estat tant controlats per nosaltres mateixos, assumint un paper més propi dels conills de laboratori. Evidentment, tot aquest control sobre la nostra fisiologia té els seus avantatges, però potser també presenta alguns inconvenients que passen més desapercebuts.

És una cosa sabuda que l'observador influeix en l'objecte observat. Quan miram amb atenció un ratolí, si aquest percep que és observat, ben aviat modifica el seu comportament, per exemple fugint escapat. De la mateixa manera, quan algú enmig d'una discussió tensa rep l'avís del rellotge intel·ligent que les pulsacions del cor se li estan disparant, és molt probable

que això li provoqui una certa angoixa que incrementi encara més el ritme cardíac. Si vol evitar-ho, tancarà com pugui la discussió i farà alguns exercicis de relaxació. En tot cas, el fet de ser controlat pel rellotge provoca un canvi en la conducta del seu usuari.

Però aquestes modificacions no es donen només en moments puntuals. Si algú es dedica a controlar les passes que fa cada dia, ho fa per algun motiu i aquest no sol ser calcular quan haurà de comprar unes sabates noves. Qui duu el compte de les seves passes ho fa per a baixar pes o per a posar-se en forma. Per això, no es limita a apuntar les passes, sinó que es posa objectius per a intentar fer-ne més cada dia i, aquells dies que plou o té peresa i camina poc, se sent malament. Com passava amb el ratolí, comptar les passes afecta la seva conducta i el seu estat d'ànim.

Per altra banda, aquest control fa que veiem el nostre cos com una màquina que cal supervisar i mantenir per tal que no falli res. No ens ha de sorprendre si tenim en compte que avui ho intentam controlar i preveure tot: des del temps que ha de fer a les previsions econòmiques. Però pretendre un control de la nostra vida com qui té cura del seu cotxe, no només ens deshumanitza, sinó que al final ens provoca una falsa sensació de seguretat. Amb el temps, l'envelliment i la malaltia impedirà que les metes s'assoleixin i, si no ho assumim, l'horitzó de la frustració i la depressió se'ns farà ben proper.

Com deia al principi, els humans som primats amb sort, capaços de compondre una simfonia o quedar corpresos mirant la inquietant bellesa d'una tempesta d'estiu. Però, per alguna estranya raó, també som capaços de desaproveitar aquesta sort i ens obsessionam amb una autodisciplina ingènua i somiam en un futur que, per molt aviat que correm, sempre anirà moltes més passes per davant nostre.

CAP A UNS ESPAIS PÚBLICS INCLUSIUS, DIVERSOS, REPRESENTATIUS I VITALS

Maribel Rosselló Nicolau

El dimarts, 6 d'agost de 2024 *Veus feministes* va realitzar a la plaça de Santa Catalina Tomàs el taller “Valoració dels espais públics des de l’urbanisme feminista”. L’activitat era mixta i oberta a totes les edats i tenia com a objectiu principal l’anàlisi i valoració dels espais públics de Porreres per a conscienciar i evidenciar que la qualitat d’aquests pot proporcionar un entorn més igualitari i inclusiu.

El taller s’emmarcava i prenia com a referent el plantejament estructurat per Adriana Ciocchetto a *Urbanisme per a la vida quotidiana. Eines d’anàlisi i avaluació urbana amb perspectiva de gènere*.¹ Recerca a partir de la qual es va publicar l’eina de valoració urbana: *Espais per a la vida quotidiana. Auditoria de qualitat urbana amb perspectiva de gènere*.² Estudi en el qual es defineixen tres tipus d’espais: els de la **xarxa quotidiana** (els llocs de les ajudes i les cures i els de l’acompanyament quotidià), els **espais de relació** (els indrets de les activitats diàries que compartim, com són jugar, caminar, lleure, anar amb bicicleta, celebrar o acomiadar, en definitiva els de conuiu) i els de l’**equipament quotidià** (els que ens permeten l’accés a les escoles, la sanitat, les compres, les gestions, el punt verd, etc.). Tots

plegats conformen els espais centrals de la quotidianitat i són els que es valoren a partir de cinc indicadors de qualitat.

El primer indicador és la **proximitat**, això és, que sigui possible per a totes les persones fer a peu les activitats quotidianes amb recorreguts que enllacen diferents usos. El segon és la **diversitat**, entesa com a mixtura social, física i funcional. Que totes les persones al marge de gènere, edat, diversitat funcional, origen, cultura o condició social, puguin satisfer les seves necessitats. El tercer és l’**autonomia** que es dona quan els espais són percebuts com a segurs, gene-

ren confiança per a ser utilitzats sense cap restricció i quan les condicions d’accessibilitat són universals sense que importin les capacitats físiques particulars. El quart és la **vitalitat** que implica la presència simultània i contínua de persones i activitats diverses als carrers i llocs de relació, afavorint la trobada, la socialització i l’ajut mutu. Finalment, la **representativitat**, quan es percep reconeixement i visibilitat real i simbòlica de tota la comunitat de manera que es valora la memòria, el patrimoni social i cultural amb equitat i la participació de les persones a les decisions urbanes.

Bàrbara-Art
DECORACIÓ - ANTIC

Gabriel Cortés

MESTRE ARTESÀ LLAUNER
FANALS MALLORQUINS - RESTAURACIÓ DE METALLS

Pl Molí de N’AMENQUAL, 10 - TELÈFON I FAX 971 64 72 41 - 07260 PORRERES

La sessió es va estructurar en quatre parts. Una primera part de contextualització i presentació de l'activitat. La segona va consistir en què cadascú, de manera individual, en parella o en petits grups, analitzava els tres tipus d'espais. Per a fer l'activitat es disposava d'una fitxa de treball amb un plànol de Porreres (amb indicacions dels serveis bàsics) per una cara i, per l'altra, hi constaven la relació dels espais i els indicadors de qualitat. Es demanava una doble anotació, la cartogràfica amb la possibilitat d'usar els colors del semàfor per a visualitzar la presència o manca de les qualitats. L'altra anotació havia de ser escrita: plasmar idees, conceptes o relats per a concretar l'anàlisi. Després es van posar en comú les diferents valoracions i, finalment, es va fer una passejada conjunta per a evidenciar alguns dels temes recurrents durant el debat.

Hi participaren 35 persones d'edats compreses entre els sis i els vuitanta-quatre anys. Enriquia el grup la diversitat funcional i generacional. Tots plegats van concretar algunes reflexions que apuntam a continuació.

Els espais de la xarxa quotidiana: bé però amb possibilitat de millora

La xarxa quotidiana en un indret com Porreres recau en el veïnatge, que encara és prou vital i proper. El carrer, espai públic immediat a les cases, fa d'element articulador del dia a dia, és l'espai de connexió, de cura i d'ajudes.

Tot i això, hi ha alguns factors que compliquen i minven l'autonomia d'algunes de les persones, com són:

El trànsit rodar: s'ha apoderat del carrer i arracona la gent. Per exemple, seure a la fresca és cada vegada més excepcional, fet que suposa la pèrdua d'una activitat d'atenció i de suport. La gent gran de vegades no pot ni traspasar el portal.

El model social tendeix a ser cada vegada més de portes endins.

Els blocs d'habitatges s'enxarxen pitjor amb la trama tradicional i, en alguns casos, conformen una xarxa pròpia vertical desvinculada del carrer.

El lloguer turístic suposa el canvi constant d'estadants i aquests són persones alienes a la xarxa quotidiana.

Les cases deshabitades que dificulten fer xarxa.

Per altra banda, falten elements per a poder parlar d'una xarxa diversa. Les famílies marroquines fan una bona xarxa entre elles, però és més difícil la seva interrelació amb les altres comunitats.

Hi ha alguns exemples de vitalitat com és l'agrupació d'algunes dones que viuen soles per a proporcionar-se ajuda mútua.

Els espais de relació: escassos i limitats pel trànsit i els cotxes aparcats

Els principals espais de relació també són els carrers i les places, però presenten dificultats que poden esdevenir molt costoses per a algunes persones:

Aquí també els cotxes dificulten la proximitat, els carrers estan molt limitats pels cotxes aparcats i la circulació.

Hi ha poques places o espais públics de trobada. Una part molt important de la

trama del poble no en té cap.

Falten zones verdes amb ombres per a propiciar la relació.

Els espais de joc per a nins i nines són escassos i poc avinents.

L'autonomia de moviments per a moltes persones és molt limitada:

És difícil transitar a peu. Les voreres són estretes i en força casos estan en mal estat.

Els cotxes aparcats sobre voreres obliguen a caminar pel mig del carrer i, aquest fet, dificulta la trobada.

El carrer no és un lloc segur per al joc autònom de nins i nines.

Serveis Melià Roig

Tel: 649 83 41 87 / 636 51 58 36

Serveis:

- Cultivadors
- Fressadora
- Trituradora
- de Llonya
- Arada
- Arada
- milagressa
- Desbrossadora

Hi ha espais representatius com és l'eix que es conforma des de la plaça de la Vila fins al cementeri. S'hi concentren llocs de valor cultural i simbòlic (biblioteca, n'Hereveta, Ses Forques, institut, mesquita, cementeri i la Creu) però no és accessible per a tothom:

És un passeig que es podria fer a peu o en bicicleta, però no està en condicions.

És difícil la relació entre les diferents comunitats de manera que es pugui potenciar la diversitat.

Es veu necessari disposar d'un indret de trobada cívica on compartir activitats diverses que fomentin el mestissatge.

També seria fonamental revitalitzar el casal de joves.

Gaudir de la natura i realitzar exercici són elements de vincle, però sortir a caminar com a activitat de relació i de gaudi està molt condicionat:

No hi ha camins cap a fora vila segurs, només és possible transitar a la vorera de les rondes, el lloc amb més trànsit i amb trams molt poc adequats als viants.

Els espais de l'equipament quotidià: suficients però no accessibles per a tothom

Porreres té una xarxa de serveis sanitaris, educatius, culturals o administratius força completa però s'apunten algunes consideracions respecte als indicadors de qualitat:

No es pot garantir la seva proximitat, bona part estan concentrats a plaça o a les rondes i queden importants clapes del poble allunyades d'aquests.

La diversitat i l'autonomia a l'hora d'accedir als serveis són quasi inexistent.

Per a quasi tot es necessita cotxe, si no se'n té, l'accés és molt limitat.

També aquí els carrers amb voreres estretes, cotxes aparcats i circulació ràpi-

da limiten l'autonomia de moltes persones.

No hi ha rutes segures per a anar escola els nins i nines tots sols a peu o amb bicicleta.

Existeixen barreres arquitectòniques a molts serveis públics.

Anar a comprar a peu a algun supermercat només és possible si es tenen bones condicions físiques.

Les parades de bus estan molt allunyades i sense cap protecció climatològica.

En definitiva, es va evidenciar constantment que la circulació i els cotxes aparcats dificulten que els espais públics siguin inclusius, diversos i vitals. Es veu com un problema central i s'hi ha de treballar per a trobar solucions. Alhora, ens hem de corresponsabilitzar com a societat de la bona gestió dels carrers, ja que són espais comuns.

A més, per a enfortir la diversitat, l'autonomia, l'accés a serveis i equipaments i la representativitat s'ha d'afavorir la creació d'espais de trobada i d'intercanvi, que permetin la relació i el lleure a tothom, sigui quina sigui la seva capacitat i condició.

Finalment, també es va constatar la necessitat de fer més equitatius i diversos els espais representatius, que la vida ciutadana i representativa no només es centri entorn a plaça, que la resta del poble no quedi al marge del batec ciutadà.

¹ Adriana Ciocchetto, *Urbanisme per a la vida quotidiana. Eines d'anàlisi i avaluació urbana amb perspectiva de gènere*. Barcelona, UPC, 2014.

² *Espais per a la vida quotidiana. Auditoria de qualitat urbana amb perspectiva de gènere*. Barcelona, Col·lectiu Punt 6, 2014.

TRADWIVES: EL MITE DE LA DONA “TRADICIONAL”

Guillem Joan Barceló Barceló

Un dels temes més comentats aquest passat estiu va ser el de la jove *influencer* que publica vídeos complint els desitjos de la seva parella. Ella cuina per a ell, es fa un vestit per a anar a sopar amb ell o li regala llibres que enquaderna amb molta cura. Tot i estar tot guionitzat, ens remet al moviment — *made in USA*— *tradwife* —esposa tradicional—, que predica el “retorn” de les dones al seu rol “tradicional”.

Potser els historiadors podem contribuir a analitzar la veracitat d'aquesta afirmació. Segons el Termcat, la tradició és «el conjunt de coneixements, costums i creences que es transmeten de generació en generació». Les nostres mares, padrines i repadrines, per tant, serien el model a seguir. Eren elles *tradwives*? O en realitat, a més de realitzar les tasques domèstiques imposades pel patriarcat, havien de fer llargues jornades de feina amb pitjors sous i condicions laborals?

Seria suficient consultar els testimonis orals per a resoldre aquest misteri, però intentaré aportar una sèrie de dades contemporànies al respecte. Els estudis de gènere ja varen demostrar fa més de trenta anys que els censos registraven de manera incompleta l'ocupació de les dones. Això es devia en part a raons ideològiques, però també a causa de les diferents ocupacions que aquestes desenvolupaven al món rural. Una altra causa era la discontinuïtat inherent a les tasques del camp, que depenien de l'estació. Així i tot, era freqüent que les dones encadenessin diferents feines durant els dotze mesos de l'any. És més, es podia donar el cas que els homes estiguessin molt més temps desocupats i encara així el cens reflectís només l'ocupació del cap de família.

Un altre element a considerar és la dels jornals percebuts pels pagesos, totalment insuficients per a convertir l'home en el contribuïdor únic de la família. Aquest fet obligava les dones —i els nins— a treballar fora de la llar. El seu jornal, si bé magre en comparació amb el dels homes, era imprescindible. A Porreres, per exemple, he pogut documentar que el 1835 el jornal mitjà de les dones a l'estiu era un 25% inferior que el dels homes, mentre que a l'hivern el sou mitjà dels homes duplicava el de les dones. La divisió del treball encara agreujava aquestes diferències, ja que les feines millor remunerades les realitzaven els homes.

Les relacions patriarcalcs no varen desaparèixer amb la industrialització, de fet, les va mantenir o inclús empitjorar. La divisió del treball es va mantenir als tallers i fàbriques, on les feines més feixugues i pitjor pagades foren ocupades per dones. Un exemple d'això és la indústria tèxtil, on les dones treballaven llargues jornades de dretes a canvi d'un jornal que moltes vegades no arribava a la meitat del d'un home.

Ara bé, les dones tradicionals —de veres— no foren actrius passives de les injustícies del seu temps. Protagonitzaren motins de subsistència, com els de

1918 i el de 1919, a Palma i a altres localitats de l'illa. Durant la Segona República es produïren vagues a diverses localitats de l'illa, amb molt de seguiment femení, com el cas de Sóller o Lluçmajor. També a Calvià es mobilitzaren les collidores d'oliva, a causa dels baixos salaris.

Aquestes eren les dones tradicionals i no les de l'imaginari patriarcal del segle XIX i molt menys les del franquisme. El moviment *tradwives* és un frau, una manipulació amb la intenció de reinstaurar un patriarcat que mai se n'ha anat del tot.

Bibliografia

Arxiu del Regne de Mallorca, D-830.

Arxiu de la UIB, fons fotogràfic Josep Pons Frau.

GINARD FERÓN, David (2022): *Dones, treball i moviment obrer: Europa, Espanya, Illes Balears (1868-1936)*. Palma: Documenta Balear.

HORRELL, Sara i HUMPHRIES, Jane (1995): “Women's Labour Force Participation and the Transition to the Male-Breadwinner Family, 1790-1865”. Dins: *The Economic History Review*, vol. 48, No. 1, pp. 89-117.

ELS MALNOMS DE PORRERES (XV)

Joan Barceló Barceló, Joan Melià Garí i Joana Mora Cerdà

En aquest número en recollim alguns que no havíem posat en els números anteriors que els corresponia.

Noms de persona (veg. *Llum d'Oli*, 169 i 170)

Anyol, XVIII; (*Añolls*, XVIII; probablement prové del nom llatí *Anniolus*); **Avellà**, XVII-XVIII (probablement del nom llatí *Abellanus*); **Donat**, XVII (a més de ser un nom propi d'home, també podria referir-se al càrrec); **Marimon**, XX (entre altres diversos significats pot procedir del nom germànic *Berimund*); **Melià**, XX (pot ser derivat del nom llatí *Aemilianus* o procedir del nom d'una alqueria que apareix al *Llibre de repartiment*, *Malian*, que en àrab significa 'ple'); **Quint**, XVII-XVIII (ve del prenom llatí *Quintus*, que indicava la posició cinquena en l'orde de naixement); **Quintet**, XVII-XIX (diminutiu de *Quint*); **Quinteta**, XVIII (femení de *Quintet*); **Tazar**, XVII (pot ser *Tasar* l'hipocorístic de *Baltasar*); **Vadoi**, XVIII, (podria ser el diminutiu de *Vador*)

Aspectes físics i de caràcter i parts del cos (veg. *Llum d'Oli*, 171)

Bessó (*Basso*, XVII), **Bessona**, XX (*Bassona*, XVI-XVIII); **Bonico**, XVIII (apareix aplicat a un 'de ses Salines', que de cognom és *Bonet*.); **Bord**, XX; **Bordoll** (*Bordoi*, *Bordoy*, *Bordoià*, *Bordoya* XVII-XVIII, XX) podrien ser formes derivades de *bord*, però *Bordoll* també és un poble del Conflent); **Ca-toix**, XVIII ('home grossot, grosser i fluix'); **Clar**, XVIII; **Cor Tebri**, XVII i **Cortebri**, XVII; **Cordat**, XVII (té diversos significats entre els quals hi ha el de persona entenimentada i coratjosa); **Dolç** o **Dols**, XVI-XVIII (podria ser l'adjectiu *dolç* o el substantiu *dols*, ultracorrecció de *dou*, 'deu, font'; **Fama**, XVII-XVIII, XX-XXI ('bona reputació'); **Fameta**, XVIII (diminutiu de *fama*); **Garró**, XX; **Guixa**, XX; **Dama**, XIX; **Dilecte**, XX ('amb dilecció, amb amor sense atracció carnal'); **Doneta**, XVII-XVIII; **Farcit**, XVIII ('replè'); **Feretgeta** (*Faretgeta*, XVIII; podria ser diminutiu de *feretge*, 'que fa feredat'); **Faros** i **Feros**, XVIII (podria ser una manera d'escriure *feroç*); **Gallarda**, XVII-XVIII (persona 'ben plantada'); **Manera**, XVI-XVIII (*Maneras*, XVII; podria ser el femení de *maner*, 'domesticat; cansat; persona que cisa diners'); **Mollera**, XVI-XVII (pot ser un derivat de *Moll*, la persona que du aquest malnom té aquest cognom; com a nom comú indica 'abundància de molla, de matèria blana, carnosà'); **Nan**, XVIII; **Paisano**, XX; **Peladina**, XX ('pell prima', 'caspa'); **Soltat**, XVIII; **Xavaló** o **Xavalo**, XVIII (di-

minutiu de *xaval* o masculinització de *xavala*); **Regalat**, XVI-II (*Ragalat*, XVIII); **Surt**, XX; **Vengut**, XVI-XVII (*Bengut*, XVI-XVII); **Veny**, de Son, (*Veyn*, XVII; és una escriptura antiga per *vei*); **Voltat** i **Voltada**, XVIII; **Xerino** i **Xerina**, XX (*Xarino*, XIX, *Xirino*, XX; podria ser diminutiu de *xerí*, 'corc negre que es congria al blat' i també 'embríac'); **Xavata** (*Xevate*, XVIII) i **Xavato** (*Xevato*, XIX; *xavat*, vol dir 'content').

Noms d'animals (veg. *Llum d'Oli*, 172)

Galluro i **Gallura**, XX-XXI (podria ser un derivat de *gall*; però també existeix un poble aragonès que és *Gallur*); **Solera**, XVIII (podria ser la feminització de *Soler* o una escriptura errònia de *sól-lera*, convé tenir present que, entre els malnoms de Porreres, existeix el diminutiu *Sol-lereta*); **Xau**, XVII (un *xau* és una mesura de líquids i també el nom d'un ocell); **Xina**, XVII-XVIII (és un joc infantil i també el nom que donen, en determinats llocs, a una gata, una truja o a una porcella); **Xineta**, XVII (diminutiu de *xina*).

Oficis, professions, ocupacions i càrrecs (veg. *Llum d'Oli*, 173 i 174)

Canterer, XX (és sinònim de *terrisser*); **Comandor**, XVI ('que vol comandar', en lloc d'un malnom, podria ser el càrrec de *comandador*); **Comit**, XVII (si fos *còmit* seria l'oficial que comanda la xurma d'una galera); **Comparet** (*Comperet*, XVII; cadascun dels joves que acompanyen el padri en un bateig); **Gardeta**, XVII-XVIII, (un *gardet* és un ajudant de pastor); **Gautxo**, XX (se sol pronunciat sense africació, 'habitant rústic de les pampes'); **Mancip**, XVIII (és una variant de *Mancip*, 'aprenent, bastaix, servent'); **Naval**, XVI-XVII; **Quet-**

**ELECTRICITAT
I FONTANERIA**

**INSTAL·LACIONS I REPARACIONS
EN GENERAL**

**31 DE DESEMBRE, 3 - TEL. 666720032
07260 PORRERES**

-DES DE L'ANY 1999-

gles, XXI (segons el DCVB, pot ser la deformació de *Clergues*, que antigament apareix documentat com a cognom a Mallorca).

Noms que fan referència a llocs i parts (veg. *Llum d'Oli*, del núm. 175 al 178)

Borja, XVII, i **Borges** (*Borjes*, *Borjas*, XVII; tots duen el cognom *Sitjar*. Una *borja* és una barraca feta de pedra seca amb cúpula, però el plural *Borges* és un topònim); **Ciutat, madó**, XVII-XVIII; **Cugulutx**, XVII-XX (*Cugulutx* és una possessió de la marina de Llucmajor); **Delabau**, XX (*Delebau*; a Llucmajor hi ha un topònim amb aquest nom: *son Delabau*); **Garamet** i **Garameta** XVI-XVIII, (*Garemeta*, *Gramet*, *Gremeta*; a Santanyí hi ha un topònim que és Na Garamet); **Gornals**, (*La Gornal* és un poblet de Vilanova i la Geltrú); **Mesquideta**, XVIII; **Muga**, XVII; (*La Muga*, és un topònim de Catalunya); **Pantaleu**, XVI (*Pentaleu*, XVI; *Pentheleu*, XVI; és el nom d'un illot prop de la Dragonera i també, segons el DCVB, el gentilici de Palau-Sator); **Terrers**, XVI.

Noms que fan referència a vegetals i altres productes del camp (veg. *Llum d'Oli*, 179)

Ametla, XX; **Aresta, s'**, XX; **Artigues**, XVIII (una artiga és un tros de terra en què han llevat tota l'arbúcia i està preparat per a la sembra); **Bugar**, XVIII (és un conjunt de ruscs d'abelles); **Estepa**, XIX; **Magarota**, XVIII (és el fruit del roser bord); **Petita Olivera**, XVII; **Pinya**, XX.

Noms d'objectes diversos i accions (veg. *Llum d'Oli*, 180)

Bagatge, XVIII (*Bagatje*, XVIII); **Boleia**, XVIII (*Bolea* XX; *Boleya*, XVIII); **Bonabotiga** (*Bonabotigue*, XVIII); **Camelbo**, XVI-XVII (pot ser una mala transcripció de *Camello*, de cognom és *Sitjar* com el dit *Camello*); **Camello**, XVII (una *camella* és el braç dels carros i altres peces de les guarnicions de les bísties); **Cugulla**, XVII, i **Cugulles**, XVIII (una *cugulla* és sinònim de *capulla*; *cogulla* també designa una ves-

ta amb capulla); **Doy**, XVII-XVIII (podria ser *doll*, 'raig d'un líquid, una classe de gerra, o bé *doi*, 'desbarat'); **Escoloma**, XVII (podria ser la forma aglutinada de *Es Colomar?*); **Faies**, XVIII, (tal volta: *falles*, el plural de *falla*, 'manat de branques o tiges que s'encén per a fer claror'); **Foradí**, XVIII; **Forfoll**, XVI-XVII, (*Ferfoll*, XVII, 'gran quantitat'); **Galbet** (*Gaubet*, XVIII; *galba* és una classe de terra que s'usa en terrisseria com a vernís i *Galbet* està documentat com a cognom); **Geladet** (*Geladed*, XVII-XVIII; deu ser el diminutiu de *gelat*); **Joi**, XVIII (podria ser un sinònim de *goig*); **Joiet** (*Joyet*, XVII; diminutiu de *joí*); **Maia** o **Maià**, XVII (podrien correspondre's a *malla* o *mallà*); **Moixonies**, XVI-XVII (*Moxonies*, XVI-XVII; una moixonia és una carícia o una astúcia); **Malaveig** i **Malaveja** (*Malaveix*, XVI-II; *Malavex*, *Malavetg*, *Meleveix*, *Melevex*, XVIII; *Malavetx*, XIX; *Malavetja*, XX; acció de malavejar, que vol dir bellugar-se, feinejar, procurar...); **Maleta**, XVIII (a més de ser la capsa per a portar roba, pot tenir altres significats, com, per exemple, *gep*); **Marret** i **Marreta**, XX (podria ser el diminutiu de *marra*, que pot tenir diversos significats: una peça dels carretons, un ormeig de pescar, etc.); **Marxa**, XVI, (a més d'indicar l'acció de moviment, també pot ser sinònim d'escaló i tenir altres significats); **Memec**, XX (és un constipat, també dit *memeu*); **Rasca**, XVIII, XX-XXI (és una eina de fuster); **Rella**, XVIII (*Reya*, XVIII); **Rialla** (*Riaya*, XIX); **Rialles**, XX (Riayes, XVIII) **Salmeres**, XVII, (pot ser el femení plural de *salmer*, que és la peça sobre la qual descansa la volta d'un arc; un biga gruixuda; la caixa de vent d'un orgue); **Saiges** (*Saijes*, XVIII; podria ser el plural de *saia*, que és una tela que servia per a fer peces de vestir fines); **Salt**, XVIII; **Setro**, XIX (podria ser la masculinització de *setra*, que és un recipient de terrissa amb ansa i broc curt); **Tallades**, XVI-XX (també *Talladas*); **Talladons**, XVII (diminutiu masculí de *Tallades*); **Teula de Sòller**, XVI-II; **Xala**, XVIII, XX (podria ser el nom corresponent a *xallar*); **Xalau**, XVIII (*Xelau*, XVIII); **Xample**, XVI (*xampla* és com en alguns llocs es diu al joc de la *xarranca*).

**jaume
sastre
soler SL**
materials de construcció

ceràmiques i gres bigues imitació fusta
ciments saques aïllants canonades
lloguer de minicontenidors (Servei a domicili)

CARRER NOU, S/N
(SORTIDA CTRA. PORRERES-VILAFRANCA)
07260 - PORRERES
TEL. I FAX: 971 647102

LLG FUSTERIA
LLITERAS GARI

Portes i Cuines fetes a mida

C/. Major, núm 61 - 07260 PORRERES (Mallorca)
Taller: Ctra. Porreres - Montuiri, Parcela 250
Telef. i Fax 971 16 84 66

BREUS NOTES SOBRE UN CAPELLÀ PORRERENC I ELS PRESONERS FRANCESOS DE CABRERA

Maria Barceló Crespi

Després de la victòria espanyola a la batalla de Bailén contra les tropes napoleòniques (1808), esdevingué el maldecap de què fer amb els soldats francesos presoners. De tot d'una els amuntegaren en vaixells fondejats en el port de Cádiz on se'n moriren molts.

Posteriorment s'acordà deixar-los a l'illa de Cabrera on arribà la primera remesa el 5 de maig de 1809. En diverses tongades n'hi recalaren més de 5.000. És fàcil imaginar la situació de manca de queviures i d'higiene, el sorgiment de malalties i altres dificultats.

S'organitzà una Junta de Mallorca per a ordenar i administrar la situació a Cabrera.

El bisbe intervingué per a atendre les necessitats espirituals dels presoners, atès que la majoria eren catòlics. Un capellà porrerenc s'oferí per a assistir-los. Es tracta de mossèn Damià Estelrich i Pastor que s'incorporà a Cabrera, juntament amb un assistent, a principis de juliol de 1809. La Junta li assignà un sou de 800 reals mensuals.¹

Resulten ben interessants els detalls que va escriure l'abat Turquet envers

l'actuació de mossèn Estelrich, tant religiosa com assistencial, amb els presoners.²

El 1814 s'assolí l'alliberament dels francesos i el capellà retornà a Porreres, on exercí el seu ministeri a l'església parroquial i fou un dels impulsors de la fundació de l'Hospici.³ El 1825 fou anomenat responsable de la Biblioteca Episcopal de Mallorca.

Damià Estelrich i Pastor era fill de Miquel i d'Apol·lònia. Va néixer el 17 d'octubre de 1771, cap a les quatre de la matinada, fou batejat pel prevere i vicari Joan Bou amb el nom de Damià Joaquim Josep. Actuaren de padrins de fonts Joan Garí i Joana Maria Mora.⁴

Va morir als setanta anys, el 4 de setembre de 1841. El cadàver fou sepultat al cementeri del Camp Roig de la capital mallorquina. A l'acta de defunció consta que era natural de Porreres i veí de Ciutat.

En els seus llegats pietosos recordà Porreres. Destinava 10 sous al santuari de Nostra Dona de Montisyon, 5 sous al bací de Sant Sebastià de l'església par-

roquial, 3 lliures i 10 sous per a pagar l'ofici conventual i responsori i, el que sobrà, havia de ser per al bací de les Ànimes; 5 lliures a la comunitat de preveres de Porreres i 5 lliures per a misses celebrades per l'ànima de les seves germanes difuntes.⁵

No hi ha dubte que aquest capellà és un porrerenc més aviat desconegut amb una biografia certament interessant.

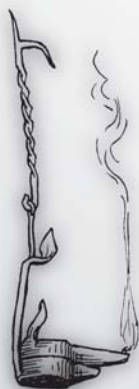
1 MUNAR OLIVER, Gaspar (1979). *Història de Porreres*, volum II. Porreres. Pàg. 226-232.

2 TURQUET, C. (1876). *Cinco Años de Destierro en la Isla de Cabrera. Veladas de un prisionero de España*. Palma.

3 NICOLAU ROSSELLÓ, Maria Antònia (2022). "La Casa de Beneficència i l'Hospici de Porreres en el segle XIX: l'Hospici o Casa de Beneficència del carrer Nou". Dins: *Actes de les VII Jornades d'Estudis Locals*. Porreres, Pàg. 59-77.

4 APP, Llibre de Baptismes 1760-1780, f. 133r.

5 APP, Llibre de Defuncions 1840-1874, ff. 5v-6r.

EL LLUM D'OLI TAMBÉ ÉS VOSTRE

T'agradaria veure publicada la teva opinió al *Llum d'Oli*? Tens alguna queixa, suggeriment o proposta? Vols col·laborar amb nosaltres? Ara pots fer-ho a través de l'adreça llumdoliporreres@gmail.com, o en persona quan ens topis pel carrer!

Si t'interessa, pots consultar els números anterior en format digital a l'apartat «Llum d'Oli» de la nostra web www.agrupacioculturalporreres.cat.

Volem ser la veu del poble! El Llum d'Oli és cosa de tothom!

L'ATLETISME: UNA EXPLOSIÓ D'EMOCIONS I SENTIMENTS

Maria de la Pau Lladó

Una pregunta que em solen demanar és: «I què feis a atletisme? Només correu? Que avorrit!». Jo tot d'una pens, com els explico com de molt m'ajuda i m'aporta aquest esport en tots els àmbits?

Som na Maria de la Pau, tenc devuit anys i ja en fa onze que vaig començar atletisme. Ara que ho he posat per escrit, me n'adon de com passa de ràpid el temps. Onze anys, ja?

Pels qui us demanau per quin motiu vaig començar aquest esport, idò no me'n record gaire bé, m'imagin que perquè me n'havien parlat molt bé.

Al llarg dels anys, la meva visió de l'atletisme ha anat canviant i, per tant, hi ha hagut diverses etapes. Quan vaig començar, tan sols tenia set anys i record que m'agradava anar-hi per a jugar a jocs al pavelló de l'institut amb els amics. Més endavant, com que era més gran, els entrenaments ja eren al camp de futbol. Va ser un canvi notori per a mi, atès que no estava acostumada a córrer tant, però igualment, passava gust.

Una de les etapes a la qual m'agradaria posar èmfasi és quan anava a competir. Els meus companys que anaven a curses m'animaven a provar-ho. He de dir que la sensació que experimentava abans de la sortida, envoltada d'atletes competitius, no m'acabava de fer gràcia. Així i tot, un dels motius pels quals passava gust d'anar-hi era pel costum que teníem amb moltes famílies d'atletes de dinar plegats després de les curses. Era com una segona família, alguns diumenges ens replegàvem i passàvem gairebé tot el dia "d'excursió" per aquí i per allà. D'aquesta manera, a poc a poc, tots els membres de les famílies s'animaven a córrer i de cada vegada érem més. El club estava creixent.

A mesura que tornava gran, vaig decidir que em centraria més en els estudis i deixaria de banda la competició, ja que era un compromís que implicava aixecar-se prest i invertir bona part del diumenge. Tanmateix, no vaig deixar en cap

moment d'anar a entrenar; en un principi per a estar amb els amics, però, a mesura que he anat creixent, s'ha convertit en molt més.

Puc afirmar amb tot el meu cor que l'atletisme forma una gran part de mi, que m'ha fet créixer en molts d'aspectes. Per una banda, he de destacar que, durant aquests darrers anys, mentre estava cursant batxillerat i ara, que he començat el grau de Medicina, anar a entrenar s'ha convertit en un hàbit essencial en el meu dia a dia. És la forma que tenc de respirar, de sentir-me lliure i de descansar de l'estudi.

Perquè no només és anar a córrer i punt. És molt més que això. És la sensació d'anar-se'n a dormir i sentir el cos pesat, d'estar agraït per l'entrenament. És conèixer veïnats del poble i crear noves amistats. És sentir-se envoltat de persones que també passen gust d'entrenar plegats. És gaudir dels espais naturals de Porreres, com Monti-sion o son Jorbo. Perquè consider que és un esport en grup, que implica cooperació, rialles, germanor, esforç, constància, emocions. I moltes, moltes coses més.

També m'agradaria destacar que un dels motius pels quals pas tant de gust d'anar a entrenar és pels entrenadors. Ells no són uns qualsevol. D'una manera o d'una altra, gairebé sempre han format part del club, i no només s'han basat a ensenyar objectivament l'esport, sinó que també ens han aportat valors i emocions i, per tant, ens han fet créixer com a persones. La seva presència, implicació i les seves ganes d'entrenar-nos són inqüestionables.

Som conscient, emperò, que aviat m'hauré d'acomiar de l'atletisme. Però no serà un adeu, sinó un fins aviat. Perquè on t'has sentit com a casa, sempre hi tornes. I que vagin passant els anys, però que l'essència del Club d'Atletisme de Porreres sigui la mateixa: un club compromès, obert i predisposat a canvis.

PENYA BARCELONISTA, 1984

Fotografia de família de la Penya Barcelonista de Porreses. Hi destaquen el president, Sebastià Barceló *Terrible* i Nicolau Casaus, dirigent del FC Barcelona. Montsió, 18 d'agost de 1984. Fotografia cedida per Xim Barceló *Janer de sa Fonda*